UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Dipòsit digital de documents de la UAB

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Ventura Calvo, Berta. *El desenvolupament del llenguatge oral en infants plurilingües*. Treball de Final de Grau (Universitat Autònoma de Barcelona), 2026 (Educació Infantil). 48 pàg.

This version is available at https://ddd.uab.cat/record/336500

under the terms of the license.

El desenvolupament del llenguatge oral en infants plurilingües

Berta Ventura Calvo

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

01/06/2026
Grau en Educació Infantil
Tutora: Anna Martínez Sanchez. Departament de Didàctica de la Llengua i de la Literatura

RESUM

Aquest estudi analitza el desenvolupament oral d'infants exposats a tres o més llengües des de la primera infància i els possibles fenòmens d'influència entre llengües. La recerca combina una revisió teòrica amb entrevistes i qüestionaris a famílies plurilingües. Els resultats mostren que els infants poden desenvolupar adequadament les seves competències lingüístiques sense que l'exposició simultània a diverses llengües impliqui dificultats significatives. També s'observa que la barreja de llengües o certes dificultats fonològiques formen part natural del desenvolupament plurilingüe. Finalment, es destaca la importància de l'input lingüístic i dels contextos comunicatius en el desenvolupament oral infantil.

Paraules clau: plurilingüisme, multilingüisme, desenvolupament lingüístic, influència interlingüística, adquisició fonològica.

ABSTRACT

This study analyses the oral language development of children exposed to three or more languages from early childhood, as well as possible cross-linguistic influences. The research combines a theoretical review with interviews and questionnaires conducted with multilingual families. The results show that children can develop their linguistic competences appropriately without simultaneous exposure to several languages necessarily causing significant difficulties. The study also highlights that language mixing and certain phonological difficulties are a natural part of multilingual development. Finally, the importance of linguistic input and communicative contexts in children's oral language development is emphasised.

Keywords: multilingualism, plurilingualism, language development, cross-linguistic influence, phonological acquisition.

Per tal de preservar la privacitat dels participants, tots els noms utilitzats al llarg del treball són pseudònims.

L'interès per aquest tema va sorgir arran d'un viatge a Copenhaguen, on vaig anar a visitar el meu cosí Oriol i la seva família. Allà vaig conèixer de prop una realitat lingüística que em va cridar especialment l'atenció: la seva filla creixia envoltada de tres llengües que convivien amb total naturalitat en el dia a dia. El pare es dirigia a ella en català, la mare en castellà i, paral·lelament, la nena també utilitzava el danès en l'entorn social i educatiu. Veure com una criatura de tan sols quatre anys era capaç de comunicar-se i adaptar-se entre diferents llengües em va despertar moltes preguntes sobre el desenvolupament de la llengua oral en contextos plurilingües i sobre la manera com els infants construeixen les seves competències lingüístiques des dels primers anys de vida.

Actualment, el contacte amb diverses llengües és una realitat cada vegada més habitual tant dins l'àmbit familiar com educatiu. La mobilitat internacional, les famílies mixtes i la convivència de diferents llengües en un mateix territori han afavorit que molts infants creixin exposats simultàniament a dues, tres o més llengües des de ben petits. En territoris com Catalunya, aquesta diversitat lingüística forma part de la quotidianitat de moltes famílies i escoles, on les llengües no només compleixen una funció comunicativa, sinó també cultural, emocional i identitària.

La primera infància constitueix una etapa especialment important per al desenvolupament del llenguatge. Durant aquests anys, els infants desenvolupen progressivament les seves habilitats fonològiques, lèxiques i pragmàtiques a partir de les interaccions amb l'entorn. Diversos estudis assenyalen que els infants tenen una gran capacitat per adquirir llengües durant aquesta etapa, especialment quan disposen d'un input lingüístic ric i de contextos comunicatius significatius. Autors com Cenoz (1999) i De Houwer (2004) destaquen que l'exposició continuada a diferents llengües durant la infància afavoreix el desenvolupament de competències comunicatives diverses i una major flexibilitat lingüística. Tot i això, encara persisteixen alguns mites sobre els possibles efectes negatius del plurilingüisme infantil, especialment relacionats amb la confusió lingüística, la barreja de llengües o possibles retards en el desenvolupament oral. En aquest sentit, investigacions com les de Hoffmann i Stavans (2007) o Chevalier (2012) mostren que fenòmens com l'alternança de llengües o les transferències lingüístiques formen part del procés natural d'adquisició i no s'han d'interpretar necessàriament com una dificultat.

Aquest estudi no pretén entendre el plurilingüisme com una dificultat, sinó **analitzar-lo com una realitat cada vegada més habitual dins les societats actuals i comprendre com els infants construeixen les seves competències lingüístiques en aquests contextos.** En aquest sentit, resulta especialment interessant observar aspectes com les influències entre llengües, les alternances lingüístiques o certes dificultats fonològiques que poden aparèixer de manera natural durant el procés d'adquisició de la parla. Alhora, la recerca també analitza les percepcions i preocupacions de les famílies davant del desenvolupament oral dels seus fills/es, així com alguns dels mites encara presents sobre el plurilingüisme infantil, especialment aquells relacionats amb la possible confusió lingüística o els retards en la parla.

Tot i que existeixen nombroses investigacions sobre bilingüisme infantil, els estudis centrats específicament en infants exposats a tres o més llengües durant la primera infància continuen sent més limitats. Per aquest motiu, resulta especialment interessant aprofundir en com es

desenvolupa la llengua oral en aquests contextos i comprendre quins factors familiars, socials o educatius poden influir en aquest procés.

Per complementar la revisió teòrica, s'han recollit experiències de **tres famílies a través d'entrevistes,** i d'altra banda s'ha dut a terme **un qüestionari respost per 39 famílies.**

En concret, les entrevistes s'han centrat en tres infants amb contextos lingüístics diferenciats. La Joana, de cinc anys, viu a Dinamarca i creix en un entorn trilingüe català-castellà-danès: el pare s'hi comunica en català, la mare en castellà i l'escola i l'entorn social funcionen principalment en danès. Va començar a anar a l'escola bressol als vuit mesos.

En Marc, de gairebé tres anys, creix en un context català-alemany-anglès, on la mare li parla principalment en català, el pare en alemany i l'anglès és la llengua habitual entre els progenitors; va començar a anar a l'escola bressol amb divuit mesos.
Finalment, en Rai, que també té gairebé tres anys, viu en un entorn català-anglès-castellà: el català és la llengua predominant en el dia a dia, l'anglès és present sobretot a través del pare i de diverses activitats i recursos, i el castellà apareix principalment en l'àmbit familiar ampli. Va començar a anar a l'escola bressol als catorze mesos.

INFANT	EDAT	LLENGÜES AMB QUÈ ES COMUNICA		
Joana	5 anys	Danès	Català	Castellà
Marc	2 anys i 10 mesos	Català	Alemany	Anglès
Rai	2 anys i 10 mesos	Català	Anglès	Castellà

Figura 1. Característiques dels infants participants i contextos lingüístics. Font: elaboració pròpia.

Multilingüisme infantil i distribució funcional de les llengües

El multilingüisme infantil fa referència a l'exposició continuada a tres o més llengües durant els primers anys de vida en diferents contextos d'ús, com ara la família, l'escola o l'entorn social. Aquesta exposició simultània pot produir-se de formes molt diverses segons la realitat sociolingüística de cada infant i segons les decisions lingüístiques adoptades per la família. Tal com assenyalen diversos autors com Montanari (2013), el desenvolupament plurilingüe és un procés dinàmic condicionat per factors com la quantitat i qualitat de l'*input* lingüístic, la freqüència d'ús de cada llengua i els espais comunicatius en què aquestes s'utilitzen. Això implica que les llengües no es desenvolupen de manera exactament equivalent, sinó que tendeixen a consolidar-se segons els contextos d'ús i les necessitats comunicatives de l'infant.

En aquest sentit, la literatura destaca la importància de la **distribució funcional de les llengües** (De Houwer, 2009), és a dir, l'associació de cada llengua a determinats espais, persones o funcions comunicatives. Aquest concepte és especialment rellevant en contextos multilingües perquè permet entendre que les llengües no només es diferencien per la seva estructura lingüística, sinó també pels usos socials, emocionals i culturals que adquireixen dins la vida quotidiana de l'infant. De Houwer (2009) assenyala que els infants plurilingües aprenen ràpidament a relacionar cada llengua amb interlocutors, situacions i contextos específics, fet que contribueix progressivament a la diferenciació dels sistemes lingüístics.

Aquesta distribució funcional de les llengües s'associa sovint amb estratègies com el model OPOL (One Parent One Language), descrit per Barron-Hauwaert (2004). Segons aquest model, cada progenitor utilitza de manera consistent una llengua diferent amb l'infant, amb l'objectiu d'afavorir una exposició diferenciada i estable a cadascun dels idiomes. Tot i que aquesta estratègia no garanteix necessàriament un domini equivalent de totes les llengües, pot facilitar la identificació i diferenciació dels sistemes lingüístics per part de l'infant. De fet, una família participant del qüestionari assenyala que mantenir una exposició equilibrada a totes les llengües requereix un esforç addicional per part de les famílies, tant per garantir l'exposició oral continuada com per afavorir posteriorment l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura en llengües que no formen part del sistema educatiu del seu país. Així mateix, també s'assenyala que és freqüent que els infants desenvolupin una preferència o una major comoditat envers una de les llengües, fet que pot generar diferències de domini entre elles.

En aquesta mateixa línia, les entrevistes mostren també una consciència metalingüística inicial significativa. Tant la Joana com en Marc i en Rai identifiquen progressivament que les diferents persones del seu entorn utilitzen llengües diferents i adapten parcialment la seva comunicació segons l'interlocutor. Aquest aspecte coincideix amb la literatura actual, que defensa que els infants plurilingües poden diferenciar les llengües des d'etapes molt primerenques, fins i tot abans de poder explicar-ne explícitament les diferències estructurals.

Aquest fenomen es reflecteix clarament en els tres casos analitzats. En el cas de la Joana, la distribució lingüística es manté de manera força estable des del naixement: el pare utilitza principalment el català, la mare el castellà i el danès queda vinculat sobretot a l'escola i als espais de

socialització externa. Tal com explica el pare durant l'entrevista:

> "Jo a la Inés [la seva dona] sempre li parlo en català, la Inés a la Joana sempre li parla en castellà i jo a la Joana sempre li parlo en català."

De manera similar, en el cas d'en Marc, la família també adopta una distribució funcional clara de les llengües. La mare es dirigeix principalment en català a l'infant, mentre que el pare utilitza sobretot l'alemany. A més, l'anglès apareix com a llengua de comunicació entre els progenitors. Tot i això, l'entrevista mostra que aquesta separació lingüística no és completament rígida, sinó que varia segons el context o les persones presents. La Dèlia explica que, quan hi ha trobades familiars o situacions compartides, poden conviure diverses llengües dins una mateixa conversa.

En el cas d'en Rai, també s'observa una certa diferenciació funcional de les llengües, tot i que de manera menys definida. La Marina explica que, abans del naixement del seu fill, ella tenia la intenció de parlar-li principalment en anglès, ja que havia crescut als Estats Units i disposa d'un nivell nadiu d'aquesta llengua. Tanmateix, amb el naixement d'en Rai, tot va canviar:

> "El vaig mirar i vaig pensar: "Dir-li '*I love you*' seria com parlar-li en xinès". De sobte, era una paraula sense significat." – Marina

Aquesta relació entre llengua i emoció evidencia que la distribució funcional de les llengües no depèn únicament dels interlocutors, sinó també del valor afectiu i identitari associat a cada idioma. Les dades recollides al qüestionari reforcen aquestes observacions. Diverses famílies expliquen també que els infants tendeixen a adaptar la llengua segons la persona amb qui interactuen i el context comunicatiu. Una participant comenta que el seu fill "entén bastant l'anglès, però només el parla quan tenen visitants que s'hi dirigeixen en aquesta llengua", fet que evidencia una certa consciència contextual de les llengües i una adaptació progressiva a l'interlocutor. Alhora, diverses famílies remarquen que la llengua minoritària requereix sovint un manteniment més conscient, especialment quan no coincideix amb la llengua vehicular de l'escola o amb la llengua dominant de l'entorn social.

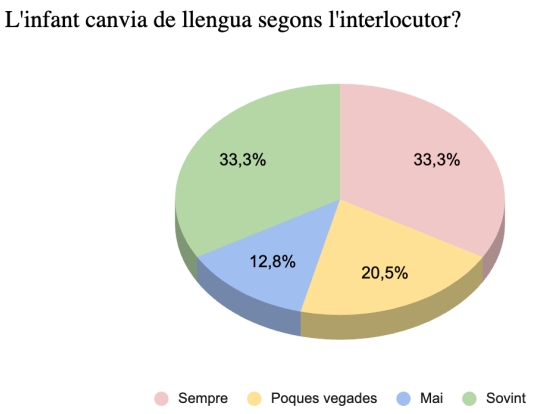

Figura 2. Freqüència amb què els infants adapten la llengua segons l'interlocutor. Font: elaboració pròpia.

El 53,8% de les famílies participants manifesta fer un ús flexible i espontani de les llengües, és a dir, no té cap estratègia definida. En canvi, en segon lloc un 48,7% afirma utilitzar estratègies semblants al model OPOL per afavorir una exposició diferenciada a les llengües. Aquestes dades reforcen la idea que, tot i que moltes famílies intenten establir una certa organització lingüística, **la realitat comunicativa acostuma a ser flexible i adaptada a les necessitats quotidianes de cada infant i cada context familiar**.

En els tres casos entrevistats també s'observa que les llengües no tenen el mateix pes dins la vida quotidiana dels infants. Tant en la Joana com en en Marc i en Rai, la llengua dominant acaba sent aquella que disposa de més presència social i més oportunitats d'interacció espontània. En el cas de la Joana, el pare i la mare expliquen que el danès acaba esdevenint la llengua dominant perquè és la llengua vinculada al joc, a l'escola i a les relacions amb iguals.

> "Ella està exposada a dos danesos diferents: el dels adults i el dels nens [...] el danès ja té dues funcions: la del jugar i la comunicativa." – Oriol

Aquest fragment coincideix amb les aportacions de Montanari (2013), que remarquen la importància de la riquesa i diversitat dels contextos comunicatius en la consolidació de les llengües. De manera similar, tant Marina com Dèlia remarquen que el català acaba dominant en molts moments perquè és la llengua de l'entorn social, de l'escola i de les relacions quotidianes, mentre que llengües com l'alemany o l'anglès requereixen un reforç més conscient dins l'àmbit familiar.

En aquest sentit, les dades del qüestionari mostren també que la gran majoria de famílies (97,4%) considera que la quantitat d'estimulació lingüística de l'entorn influeix molt o bastant en el desenvolupament oral dels infants. Les converses familiars, els llibres, les cançons i les activitats quotidianes apareixen com les principals fonts d'*input* lingüístic, superant el centre educatiu, especialment en les llengües minoritàries dins l'entorn social.

Desenvolupament lingüístic en contextos multilingües

La recerca actual mostra que l'exposició simultània a diverses llengües durant la primera infància no impedeix el desenvolupament lingüístic dels infants. Diversos estudis evidencien que els nens i nenes plurilingües poden adquirir diferents llengües de manera adequada, desenvolupant estratègies pròpies per diferenciar-les i adaptar-ne l'ús segons el context comunicatiu. A més, fenòmens com la barreja de llengües o certes transferències lingüístiques formen part natural del procés d'adquisició i evolució del repertori plurilingüe.

Genesee (2015) destaca que moltes de les preocupacions associades al plurilingüisme infantil provenen d'una interpretació errònia del desenvolupament lingüístic dels infants exposats a diverses llengües. L'autor assenyala que **aquests infants poden distribuir els seus coneixements lingüístics entre diferents idiomes i que, per tant, el vocabulari o les estructures lingüístiques no sempre es desenvolupen de manera equivalent en cadascuna de les llengües**. Això no implica una manca de competència lingüística global, sinó una organització diferent dels recursos lingüístics disponibles.

Aquest aspecte apareix clarament en els tres casos analitzats. En el cas de la Joana, els pares expliquen que coneixien la possibilitat que la seva filla iniciés la parla lleugerament més tard que alguns infants monolingües, però remarquen que aquesta situació mai no va generar una preocupació significativa perquè el desenvolupament comunicatiu general era adequat. Tal com expliquen:

> "Sabíem que podia passar i potser va començar un mes més tard, però jo crec que

> estava dins de la variabilitat normal d'infants que parlen una sola llengua." – Oriol

Tot i que la recerca actual evidencia que l'exposició a diverses llengües durant la infància no impedeix un desenvolupament lingüístic adequat, moltes de les famílies participants expliquen que, durant les primeres etapes, van experimentar certes preocupacions relacionades amb el ritme de la parla, la construcció de frases o la barreja de llengües.

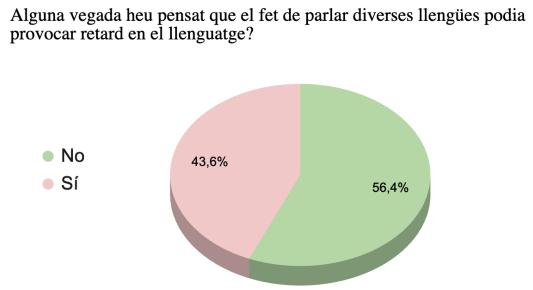

Figura 3. Percepció de les famílies sobre la relació entre plurilingüisme i retard en el desenvolupament del llenguatge. Font: elaboració pròpia.

De manera similar, tant la Marina com la Dèlia com l'Oriol expressen durant les entrevistes dubtes inicials relacionats amb el procés d'adquisició oral dels seus fills. Els tres expliquen que, en alguns moments, percebien que altres infants (monolingües —o bilingües en el cas de Catalunya—), mostraven una major fluïdesa verbal o construïen frases més llargues.

En el cas d'en Marc, la Dèlia explica que el desenvolupament oral va seguir una evolució progressiva, però que certes etapes —com el pas dels sons a les paraules o de les paraules a les frases— es van allargar lleugerament més en comparació amb altres infants del seu entorn. De manera semblant, la Marina comenta que, tot i que en alguns moments es percebia una menor elaboració verbal en en Rai, les mestres de l'escola destacaven especialment les seves habilitats de raonament, consciència emocional i estratègia cognitiva.

Tot i això, també remarquen que els seus fills distribuïen el vocabulari entre diverses llengües i que, per tant, el desenvolupament comunicatiu global era adequat.

En aquesta mateixa línia, diverses famílies assenyalen que els infants comprenen molt més del que inicialment són capaços d'expressar verbalment, especialment en les llengües amb menys producció oral activa. Aquest fenomen es reflecteix també en els casos d'en Marc i en Rai. La Dèlia explica que en Marc comprèn perfectament l'alemany, tot i que sovint respon en català, mentre que en Rai mostra una elevada comprensió de l'anglès en contextos quotidians, llibres o activitats escolars, però tot i això encara no es comunica a través d'aquest idioma. Aquestes observacions coincideixen amb les aportacions de Fred Genesee (2015), que defensa que la competència receptiva sovint es desenvolupa abans que la competència expressiva en contextos multilingües.

Influència interlingüística i code-switching

Quan un infant està exposat a diverses llengües durant la primera infància, és habitual que es produeixin fenòmens d'influència interlingüística. Aquesta influència pot manifestar-se a través de transferències **lèxiques**, **fonològiques** o **estructurals** entre llengües, així com mitjançant l'alternança lingüística dins d'una mateixa conversa, fenomen conegut com a ***code-switching*** (Yang i Hua, 2010; Fabiano-Smith i Goldstein, 2010).

La recerca actual assenyala que aquestes alternances no s'han d'interpretar com un signe de confusió lingüística, sinó com una

estratègia comunicativa habitual en infants plurilingües. Durant les primeres etapes del desenvolupament, els infants utilitzen els recursos lingüístics disponibles per construir significat, especialment quan encara no disposen del vocabulari necessari en cadascuna de les llengües. Aquest fenomen apareix clarament en els tres casos analitzats:

> "Quan havia de construir una frase, la construïa barrejant els tres idiomes perquè encara només tenia una paraula per ítem." – Oriol

Els progenitors expliquen també que aquestes alternances es produïen sobretot en paraules apreses recentment o vinculades a contextos específics, especialment l'escola. Amb el temps, però, aquestes barreges es van reduir progressivament a mesura que els sistemes lingüístics es diferenciaven i consolidaven.

Aquest procés també és molt visible en el cas d'en Marc. La Dèlia explica que, durant les darreres etapes del desenvolupament lingüístic, el seu fill ha començat a barrejar llengües de manera cada vegada més freqüent, especialment quan relaciona paraules amb contextos específics. Durant l'entrevista comenta:

> "Ara hi ha paraules que sempre les diu en alemany, inclús a mi." – Dèlia

També explica que paraules com *bird* o *auto* han quedat fortament associades a una llengua concreta perquè han estat apreses en contextos específics (llibres, cançons o interaccions familiars significatives per a ell).

Des de la neurolingüística, les diferents llengües es mantenen actives simultàniament al cervell, fet que requereix mecanismes de control lingüístic per gestionar possibles interferències (Abutalebi & Green, 2007; Abutalebi & Green, 2016).

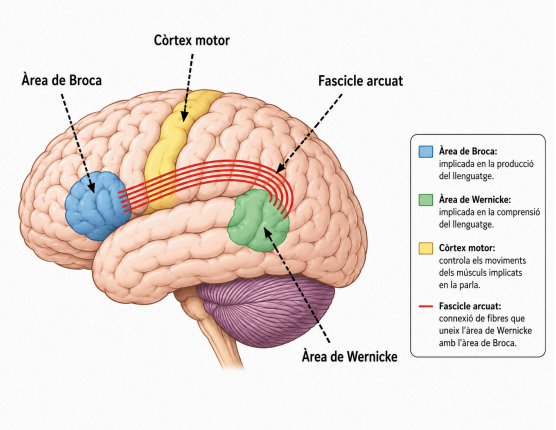

Figura 4. Representació de les àrees cerebrals relacionades amb la producció i comprensió del llenguatge. Elaboració pròpia a partir de Yang i Hua (2010).

Aquesta activació simultània de les llengües apareix també en diversos fragments de les entrevistes, des del punt de vista d'un adult plurilingüe: tant la Marina com la Dèlia expliquen que elles sovint incorporen paraules o expressions d'altres llengües dins d'una mateixa conversa de manera espontània.

Així mateix les dades obtingudes als qüestionaris mostren que les interferències lèxiques i les alternances lingüístiques constitueixen un fenomen molt habitual durant el desenvolupament oral dels infants plurilingües.

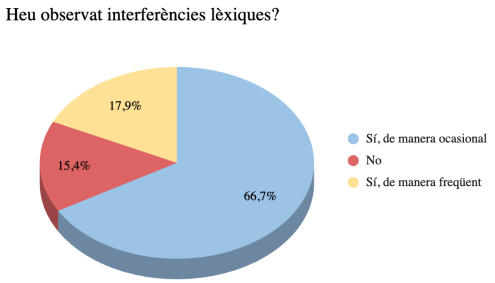

Figura 5. Presència d'interferències lèxiques observades per les famílies. Font: elaboració pròpia.

A més, una part important de les famílies assenyala que aquestes interferències tendeixen a disminuir amb l'edat (41%) –o encara no ho poden valorar (48,7%)–, mentre que només el 5,1% consideren que han augmentat, fet que coincideix amb la consolidació progressiva dels diferents sistemes lingüístics.

En aquest sentit, algunes aportacions també assenyalen que la llengua materna o paterna pot influir en la competència lingüística dels infants. Diverses famílies expliquen que els infants comprenen perfectament la llengua d'un dels progenitors, però no sempre la produeixen amb la mateixa fluïdesa. És el cas d'una família araboparlant que comenta que la seva filla "entén el que li diu el pare en àrab, però només utilitza alguna paraula solta".

Les respostes obertes també permeten observar com les famílies i els centres educatius gestionen aquestes interferències lingüístiques. En alguns casos, les famílies expliquen que opten per corregir certes barreges o reforçar una llengua concreta quan detecten dificultats. Una participant comenta que, després que l'escola derivés el seu fill a un servei d'atenció primerenca per un possible retard de la parla, van decidir "potenciar més el català" a casa, i que al cap de pocs mesos l'infant el va començar a parlar molt. Altres famílies expliquen que professionals com logopedes els han recomanat reforçar especialment la llengua minoritària dins l'entorn familiar, aprofitant que les llengües majoritàries ja són presents de manera natural en el context social i escolar.

Tanmateix, diverses aportacions mostren que no tots els centres educatius interpreten aquestes interferències des d'una perspectiva positiva. **Algunes famílies consideren que el plurilingüisme encara està poc contemplat dins l'àmbit escolar.** Una família que actualment viu a Dinamarca explica:

> "A l'escoleta sempre el corregeixen quan diu paraules en català perquè no l'entenen, sembla que els molesta que parli més llengües"

Així mateix, una altra família assenyala que les proves lingüístiques de l'escola bressol només mostren el desenvolupament dels nens i nenes monolingües, fet que pot generar valoracions poc ajustades de les competències reals dels infants plurilingües. També apareixen referències a la necessitat de metodologies més naturals i significatives en l'ensenyament de llengües, especialment de l'anglès, així com a una major sensibilització dels professionals educatius davant la realitat plurilingüe actual.

Altres famílies, però, valoren positivament el paper de l'escola en la consolidació lingüística. Algunes consideren que el fet que el català sigui llengua vehicular del centre escolar facilita el manteniment i desenvolupament d'aquesta llengua, especialment en contextos familiars plurilingües.

Adquisició fonològica en contextos multilingües

El desenvolupament fonològic constitueix una de les dimensions fonamentals del procés d'adquisició del llenguatge. Durant els primers anys de vida, els infants desenvolupen progressivament la capacitat de percebre i produir els sons de les llengües a les quals estan exposats. En contextos plurilingües, aquest procés pot presentar característiques específiques relacionades amb la interacció entre diferents sistemes fonològics (Yang i Hua, 2010).

Diversos estudis assenyalen que els infants plurilingües poden presentar fenòmens de transferència fonològica entre llengües, especialment quan els sistemes lingüístics impliquen sons o patrons articulatoris diferents (Fabiano-Smith i Goldstein, 2010). Aquestes influències poden manifestar-se en **simplificacions fonològiques: per substitució, per assimilació o per estructura**, especialment durant les primeres etapes del desenvolupament lingüístic.

En el cas del català i del castellà, alguns sons acostumen a adquirir-se més tardanament fins i tot en infants monolingües. Entre aquests destaquen especialment les consonants vibrants, sobretot la vibrant múltiple /r/, considerada un dels fonemes més complexos des del punt de vista articulatori. Yang i Hua (2010) observen que en infants plurilingües aquestes dificultats poden accentuar-se quan alguna de les llengües del repertori lingüístic no conté aquest so o utilitza mecanismes articulatoris diferents.

Aquest aspecte apareix clarament en el cas de la Joana. Els seus pares expliquen que la principal dificultat fonològica que observen és la producció de la "r" vibrant en català i castellà. Tal com comenta el pare durant l'entrevista:

> "A banda que el so en català o en espanyol és dels últims que s'adquireixen, a més a més el danès no té aquest so. Aleshores és molt difícil." -Oriol

Els pares també descriuen exemples concrets de simplificació fonològica de la Joana, com processos de substitució (per exemple, dir "cagetega" en comptes de "carretera", i dificultats per a distingir els fonemes de les paraules "pero", "perro" i "pedo".) Aquest tipus de produccions coincideixen amb els processos descrits per diversos autors sobre adquisició fonològica multilingüe, especialment pel que fa a la simplificació de sons líquids i a la influència entre sistemes fonològics.

En el cas d'en Marc, la Dèlia explica que el seu fill també presenta dificultats amb alguns sons alemanys i amb paraules llargues o amb grups consonàntics complexos. Durant l'entrevista comenta que sovint simplifica les paraules dividint-les o pronunciant només algunes síl·labes (simplificació per estructura). A més, observa que la fonètica de l'alemany li resulta més difícil perquè el català sembla haver-se consolidat com la seva llengua dominant.

En el cas d'en Rai, així com en el d'en Marc, les mares remarquen que els infants adapten clarament la prosòdia, la melodia i fins i tot el timbre de veu segons la llengua que utilitzen. La Marina comenta:

> "En català [la seva veu] és molt més aguda, i en canvi quan parla anglès li surt més greu." -Marina

Aquest aspecte resulta especialment interessant perquè mostra que la influència interlingüística no afecta únicament sons concrets, sinó també aspectes suprasegmentals com el ritme, la musicalitat o l'entonació de la parla, tal com descriuen Yang i Hua (2010).

De la mateixa manera, moltes de les famílies participants del qüestionari també afirmen haver observat dificultats puntuals en la pronunciació d'alguns sons, especialment en aquells que no apareixen en totes les llengües de l'infant o que impliquen una articulació complexa. A més, diverses famílies destaquen que els infants són capaços d'adaptar parcialment l'entonació, l'accent o la pronunciació

segons la llengua i l'interlocutor, fins i tot abans de dominar completament tots els sons de cada idioma. Aquest aspecte reforça la idea que els infants plurilingües desenvolupen progressivament una sensibilitat fonològica diferenciada per a cadascuna de les llengües del seu repertori lingüístic.

Finalment, resulta rellevant destacar la manera com les famílies gestionen aquestes dificultats fonològiques. Tant en el cas de la Joana com en el d'en Marc i en Rai, els progenitors expliquen que intenten corregir les produccions de manera natural i no invasiva, evitant generar frustració o associar la parla amb una experiència negativa. Segons explica l'Oriol:

> "L'anem practicant de tant en tant, però ho intentem fer a poc a poc perquè [...] té la sensació que li dius que parla malament, o que li fas fer coses que no sap fer, i a cap nen li agrada fer coses que no sap fer una i una altra i una altra vegada."

Diverses famílies remarquen també que la repetició espontània de la paraula correcta per part de l'infant sembla facilitar la consolidació progressiva de determinats sons. Tot i que l'exposició continuada a l'input és fonamental en el desenvolupament fonològic, aquestes observacions suggereixen que la participació activa de l'infant en la producció oral pot afavorir una adquisició més significativa i menys frustrant.

Mites sobre el plurilingüisme en el desenvolupament del llenguatge oral

Malgrat l'evidència científica acumulada en les darreres dècades, el plurilingüisme continua associat a diversos mites sobre el desenvolupament del llenguatge oral en infants. Aquestes creences sovint generen preocupacions innecessàries en les famílies i poden provocar interpretacions errònies de processos evolutius completament normals dins del desenvolupament lingüístic infantil. La recerca actual, però, desmenteix moltes d'aquestes idees i defensa que la majoria de fenòmens observats en infants plurilingües formen part de l'evolució natural del llenguatge.

Un dels mites més estesos és la creença que els **infants plurilingües poden desenvolupar confusió lingüística o barrejar llengües perquè no són capaços de diferenciar els idiomes**. Tanmateix, diversos estudis mostren que els infants poden distingir llengües des d'etapes molt primerenques i que les alternances lingüístiques formen part d'estratègies comunicatives habituals (Genesee, 2015).

Aquest aspecte apareix clarament tant en el qüestionari com en les entrevistes realitzades. Tant la Marina com la Dèlia expliquen que, tot i que els seus fills barregen llengües en algunes situacions, són plenament conscients de quina llengua correspon a cada interlocutor. En el cas d'en Marc, la Dèlia explica que el seu fill fins i tot verbalitza explícitament que hi ha diferents llengües i que associa cada idioma a persones concretes.

Un altre dels mites més freqüents és la creença que **els infants plurilingües presenten un retard significatiu en l'inici de la parla**. Tot i que alguns infants poden iniciar la producció oral lleugerament més tard o distribuir el vocabulari entre diverses llengües, actual defensa que aquestes

diferències formen part de la variabilitat evolutiva normal i no impliquen necessàriament cap trastorn del desenvolupament del llenguatge (Genesee, 2015). Tot i que les famílies entrevistades puntualment han pensat que els seus infants anaven lleugerament endarrerits respecte els altres en el desenvolupament lingüístic, posteriorment van comprendre que el vocabulari i les habilitats lingüístiques de l'infant es distribueixen entre diverses llengües. Això implica que, tot i que el desenvolupament pot semblar més lent si s'analitza només una de les llengües de manera aïllada, el ritme global d'adquisició del llenguatge acostuma a mantenir-se dins la variabilitat considerada normal. En el cas de la Joana, els seus pares també expliquen que coneixien la possibilitat que iniciés la parla lleugerament més tard, però que mai no van considerar-ho una dificultat real. Tal com comenta una de les famílies al qüestionari:

> "L'aprenentatge plurilingüe és un pèl més lent, tot i que no ens preocupa, perquè la diferència no és significativa. Hi ha altres companys a l'escola bressol que només parlen un idioma a casa tenen un nivell semblant."

Així mateix, des d'una perspectiva més àmplia, les dades recollides a través del qüestionari mostren que només set de les trenta-nou famílies participants consideren que el seu fill o filla va començar a parlar més tard que altres infants del seu entorn. En canvi, quinze famílies perceben que el desenvolupament oral es va iniciar de manera més precoç, mentre que disset consideren que el ritme d'adquisició del llenguatge ha estat similar al de la resta d'infants de la mateixa edat.

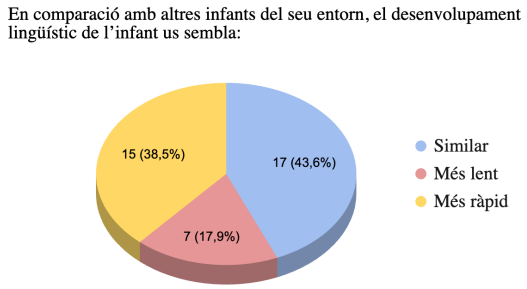

Figura 6. Percepció de les famílies sobre el ritme de desenvolupament lingüístic dels seus fills. Font: elaboració pròpia.

Un altre mite habitual és la idea que **el plurilingüisme pot provocar tartamudeig** (o disfemia) o dificultats en la fluïdesa verbal. Tanmateix, la recerca actual no estableix cap relació causal entre multilingüisme i disfèmia. Els estudis assenyalen que el tartamudeig està principalment relacionat amb factors emocionals, neuroevolutius o situacionals, i no amb la presència de diverses llengües dins del repertori lingüístic de l'infant (Ingram i Babatsouli, 2024).

Aquest tema apareix de manera molt interessant durant l'entrevista amb la Marina i la Dèlia, especialment quan observen moments en què els infants semblen "encallar-se" abans de començar una frase. La Marina explica que en Rai, en algunes ocasions, diu "Mama, no puc parlar" quan intenta expressar-se però no pot produir fluidament la paraula o frase que vol dir. D'altra banda, la Marina també destaca que ella mateixa experimenta dificultats puntuals en la traducció simultània entre llengües com a adulta plurilingüe, reforçant així la idea que l'activació simultània de diverses llengües és un procés natural.

Finalment, relacionat amb aquest anterior, també persisteix el mite que els **infants plurilingües no arribaran mai a pronunciar correctament determinats sons o que les interferències fonològiques**

seran permanents. La recerca sobre adquisició fonològica mostra, però, que molts sons —especialment les vibrants o alguns grups consonàntics— s'adquireixen tardanament fins i tot en infants monolingües (Fabiano-Smith i Goldstein, 2010). En contextos plurilingües, aquestes dificultats poden veure's influïdes per les diferències entre sistemes fonològics, però continuen formant part d'un desenvolupament evolutiu normal.

Les dades del qüestionari reforcen també aquesta perspectiva: la majoria de famílies participants considera que moltes de les preocupacions inicials sobre el plurilingüisme han disminuït amb el temps a mesura que observaven l'evolució positiva del desenvolupament oral dels infants.

CONCLUSIONS

Després d'analitzar les aportacions teòriques, les entrevistes i els qüestionaris realitzats, es pot observar que el desenvolupament oral dels infants plurilingües es produeix, en la majoria dels casos, de manera adequada, sense que l'exposició simultània a diverses llengües impliqui necessàriament dificultats significatives en l'adquisició del llenguatge. Tot i que poden aparèixer fenòmens com la barreja de llengües, les transferències lingüístiques o certes dificultats fonològiques, aquests formen part habitual del desenvolupament plurilingüe.

La recerca evidencia també la gran diversitat existent entre les famílies plurilingües, tant pel que fa a les llengües presents dins la llar com a les estratègies lingüístiques utilitzades. Tot i això, moltes comparteixen preocupacions similars relacionades amb la parla, la pronunciació o la possible confusió entre llengües durant les primeres etapes del desenvolupament.

Un dels aspectes més rellevants observats és la importància de la qualitat de l'input lingüístic i dels contextos comunicatius significatius. Les experiències de les famílies mostren que els infants desenvolupen especialment una llengua quan tenen oportunitats reals d'utilitzar-la en situacions quotidianes i funcionals.

Finalment, a nivell educatiu, aquesta realitat és cada vegada més present a les aules, fet que fa necessari que els professionals coneguin les característiques pròpies del desenvolupament plurilingüe. Disposar d'aquesta mirada permet evitar interpretacions errònies sobre processos evolutius normals i oferir un acompanyament més ajustat a les necessitats lingüístiques dels infants. Alhora, això confirma la necessitat de continuar aprofundint en l'estudi del plurilingüisme infantil, especialment en contextos amb tres o més llengües, ja que es tracta d'una realitat cada vegada més habitual dins la societat i les aules actuals.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Abutalebi, J., & Green, D. W. (2007). Bilingual language production: The neurocognition of language representation and control. *Journal of Neurolinguistics*, *20(3)*, 242–275.
- Abutalebi, J., & Green, D. W. (2016). Neuroimaging of language control in bilinguals: neural adaptation and reserve. *Bilingualism: Language and cognition*, 19(4), 689-698.
- Anastassiou, F. (2017). Factors associated with the code mixing and code switching of multilingual children: An overview. *International Journal of Linguistics, Literature and Culture*, *4*(3), 13-26.
- Asensio Ferreiro, M. D. (2016). *Trilingüismo escolar en edades tempranas*. Universitat Oriolitècnica de València. https://doi.org/10.4995/XXVColloqueAFUE.2016.3051.
- Asensio Ferreiro, M. D. (2019). *Trilingüismo en edades tempranas: Estudio del lenguaje oral* (Tesi doctoral). Universidad Complutense de Madrid. https://hdl.handle.net/20.500.14352/10969.
- Barron-Hauwaert, S. (2005). Language Strategies for Bilingual Families : The one-parent-one-language Approach (1a ed.). Multilingual Matters. https://doi.org/10.21832/9781853597169.
- Benaisa Hamed, D. (2021). *Trilingüismo en edad temprana: Una revisión sistemática* (Traball de Fi de Màster no publicat). Universidad de Granada.
- De Houwer, A. (2009). *Bilingual first language acquisition* (Vol. 2). Multilingual Matters.
- Fabiano-Smith, L., & Goldstein, B. A. (2010). Phonological acquisition in bilingual Spanish–English–speaking children. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research, 53*(1), 160–178. https://doi.org/10.1044/1092-4388(2009/07-0064).
- Genesee, F., & Lambert, W. E. (1983). Trilingual education for majority-language children. *Child Development, 54*(1), 105–114. https://www.jstor.org/stable/1129867.
- Genesee, F. (2015). Myths about early childhood bilingualism. *Canadian Psychology, 56*(1), 6–15. https://doi.org/10.1037/a0038599.
- Ingram, D., & Babatsouli, E. (2024). Cross-linguistic phonological acquisition. A M. J. Ball, N. Müller, & E. Spencer (Eds.), *The handbook of clinical linguistics* (2a ed.). Wiley-Blackwell. https://doi.org/10.1002/9781119875949.ch29.
- Montanari, S. (2013). Productive trilingualism in infancy: What makes it possible? *World Journal of English Language, 3*(1), 62–74. https://doi.org/10.5430/wjel.v3n1p62.
- Piccardo, E. (2021). “We are all (potential) plurilinguals”: Plurilingualism as an overarching, holistic concept. University of Toronto. doi.org/10.18192/olbiwp.v10i0.3825.
- Schroeder, S. R., & Marian, V. (2017). Cognitive consequences of trilingualism. *International Journal of Bilingualism, 21*(6), 754–773. https://doi.org/10.1177/1367006916637288.
- Yang, H., & Hua, Z. (2010). *The phonological development of a trilingual child: Facts and factors*. University of London.

ANNEXOS

AGRAÏMENTS

Aquest treball no hauria estat possible sense totes les persones que, d'una manera o altra, m'han acompanyat durant aquest procés.

En primer lloc, voldria agrair a la meva tutora el seu acompanyament, la seva orientació i la seva disponibilitat al llarg de tot el treball. Gràcies per ajudar-me a donar forma a aquest projecte i per transmetre'm confiança en cada etapa del procés.

També voldria donar les gràcies als meus cosins Oriol, Marina i Dèlia per haver participat en les entrevistes i, sobretot, per haver-me permès endinsar-me una mica en la seva realitat familiar, en les seves vivències i en la manera com viuen el multilingüisme dins de casa seva. Tot i formar part d'una família molt extensa, aquest treball m'ha donat l'oportunitat de conèixer-los més de prop, d'escoltar les seves experiències amb calma i de descobrir aspectes molt personals de la seva criança i del vincle amb els seus fills. Gràcies per la confiança, la sinceritat i la generositat amb què heu compartit la vostra història.

Finalment, també voldria agrair a totes les famílies que han participat en el qüestionari, ja que les seves aportacions han enriquit enormement aquest treball i m'han permès comprendre el multilingüisme des de perspectives molt diverses.

QÜESTIONARI

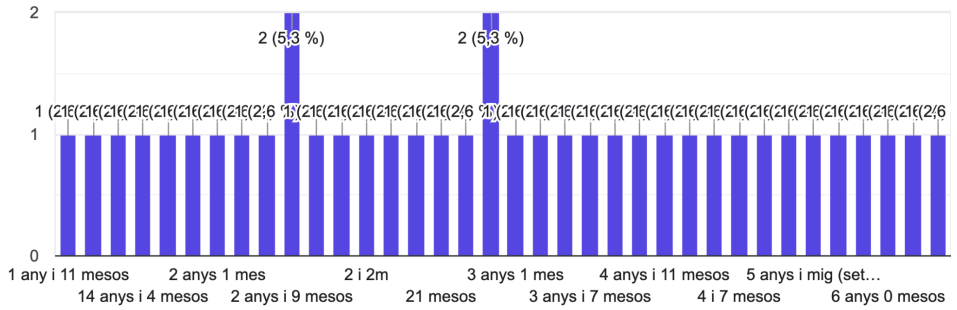
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfkodDeF1CZlMa51FVN-ZisccsACj20P-ZH6vaoi2ydWagKHA/viewform?usp=header

RESULTATS DEL QÜESTIONARI

BLOC 1. DADES GENERALS DE L'INFANT

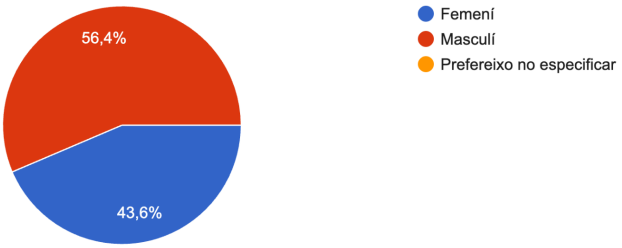
EDAT DE L'INFANT (anys i mesos)

38 respostes

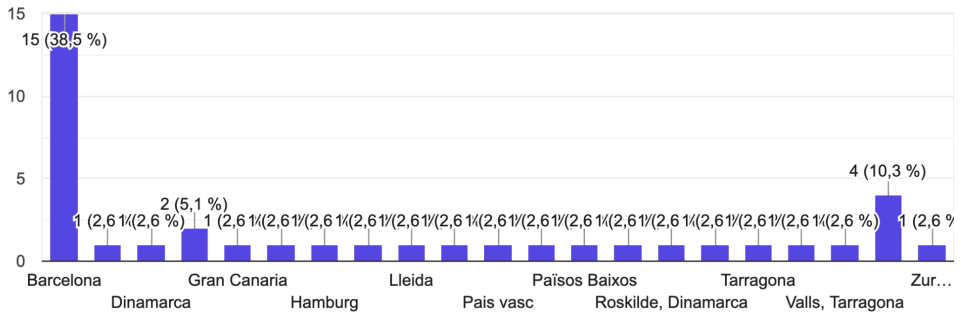
Gènere de l'infant

39 respostes

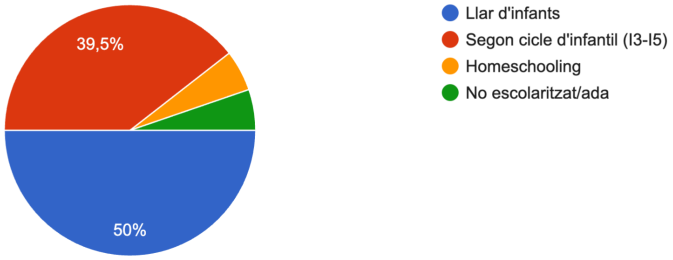
Lloc de naixement de l'infant

39 respostes

Escolarització actual

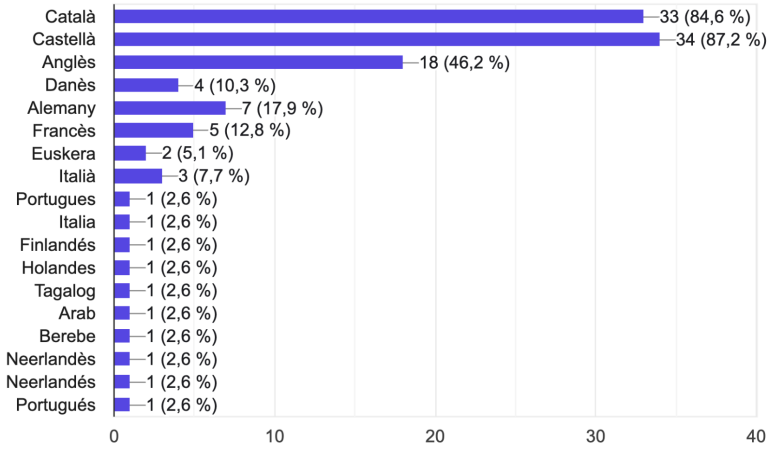
38 respostes

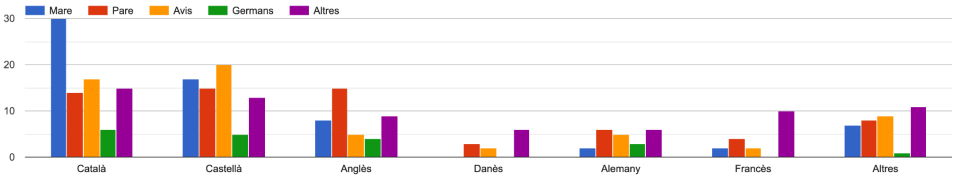
BLOC 2. PERFIL LINGÜÍSTIC FAMILIAR

Quines llengües sent l'infant de manera regular a casa? (marca totes les que corresponguin)

39 respostes

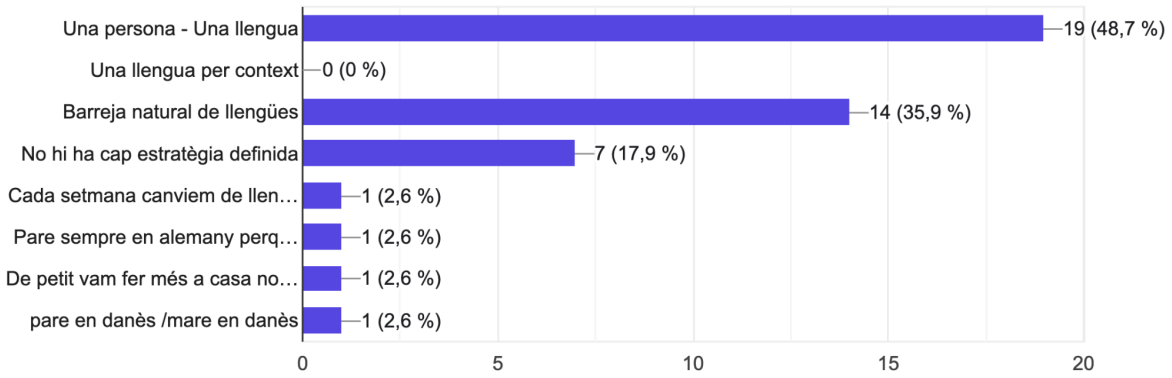

Qui parla cada llengua a l'infant? (pots marcar més d'una opció)

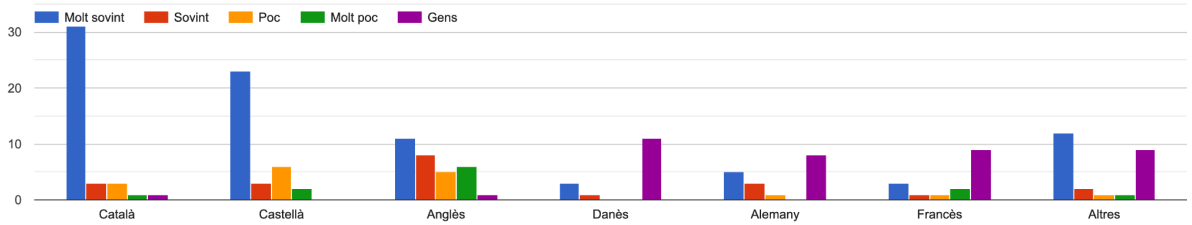
A casa seguiu alguna estratègia lingüística concreta? (marcar com a mínim una resposta)

39 respostes

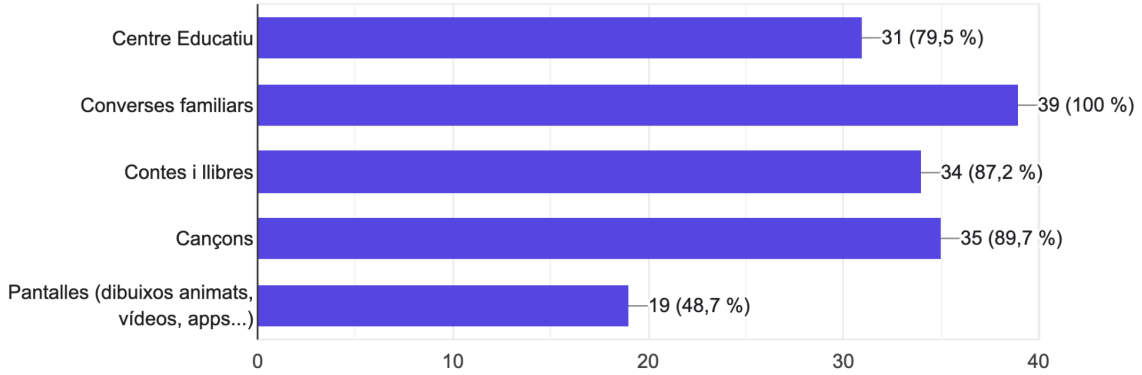
BLOC 3. INPUT LINGÜÍSTIC

Amb quina freqüència sent l'infant cada llengua?

L'infant està exposat/ada a aquestes llengües a través de:

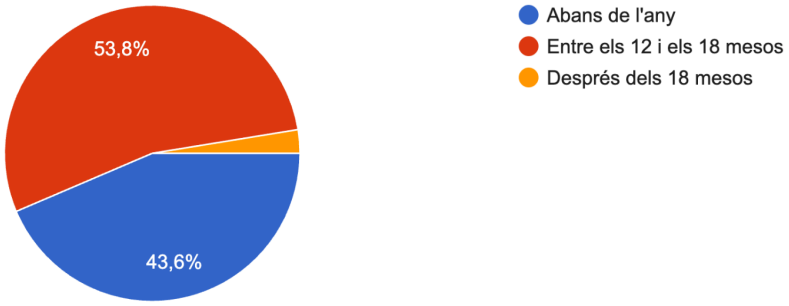
39 respostes

BLOC 4. DESENVOLUPAMENT DE LA LLENGUA ORAL

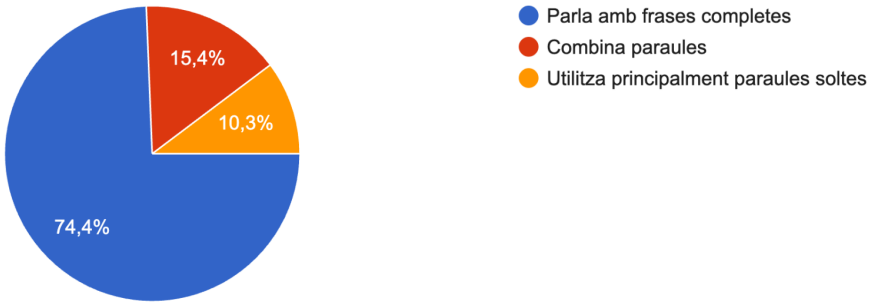
L'infant va començar a dir les primeres paraules aproximadament:

39 respostes

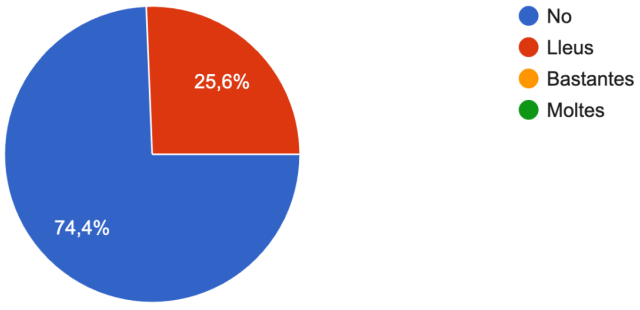
Actualment, l'infant:

39 respostes

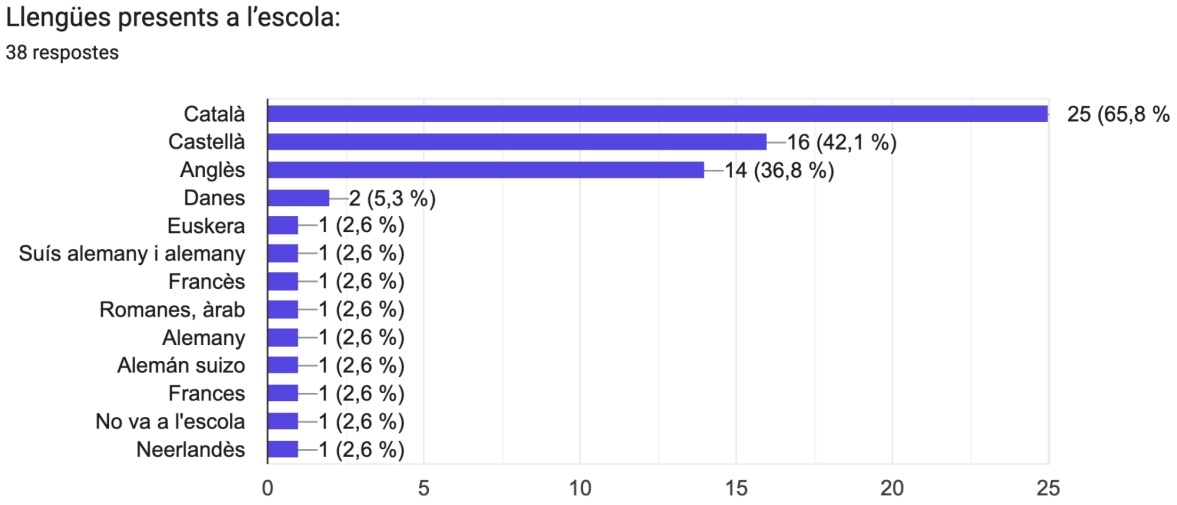

L'infant mostra dificultats per fer-se entendre?

39 respostes

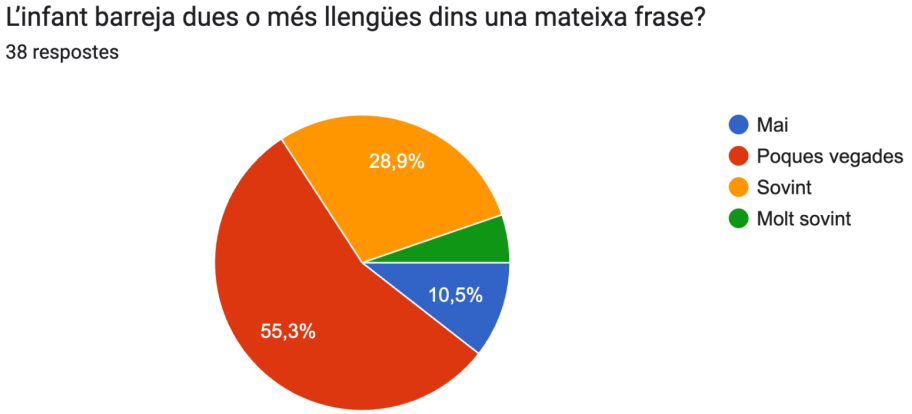

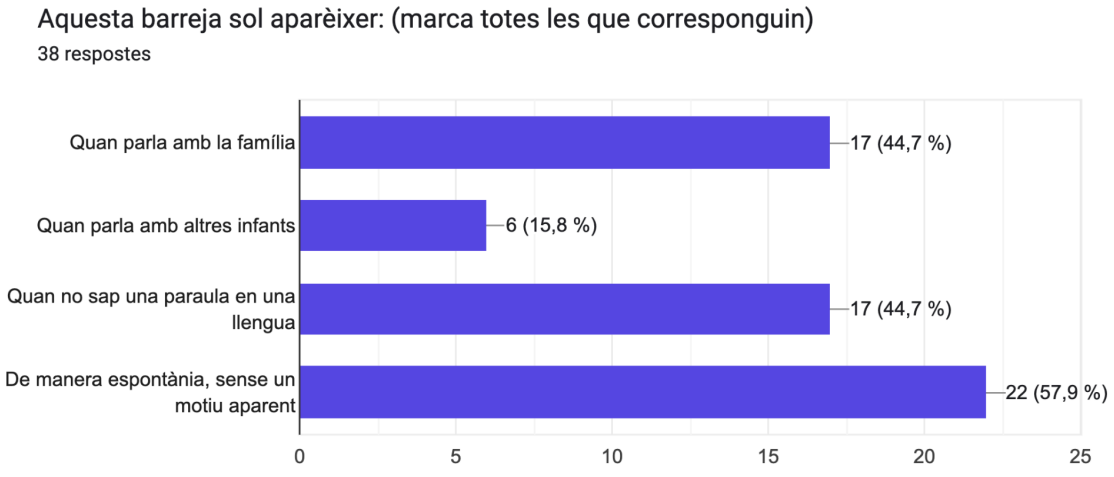
BLOC 5. CONTEXT ESCOLAR

BLOC 6. EXPERIÈNCIES PERSONALS I FENÒMENS LINGÜÍSTICS OBSERVATS

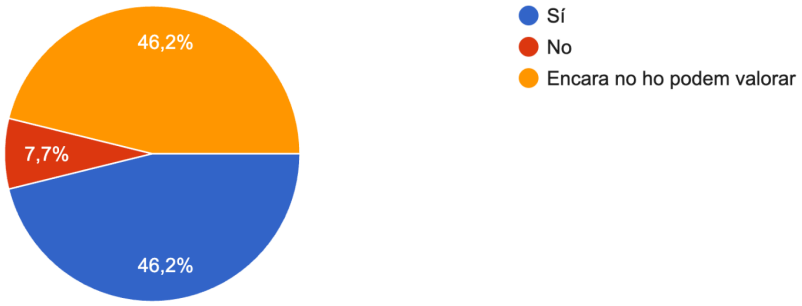
Code-switching i barreja de llengües

Considereu que aquesta barreja disminueix amb el temps?

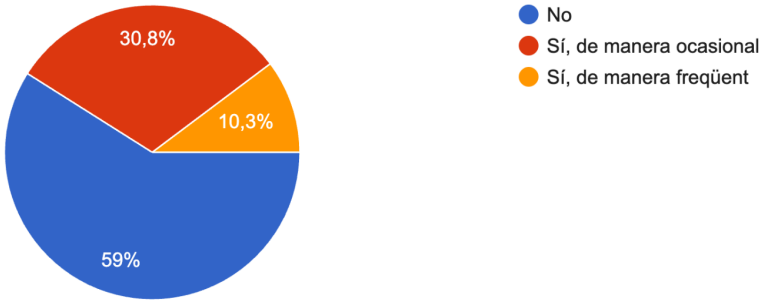
39 respostes

Transferències i interferències entre llengües

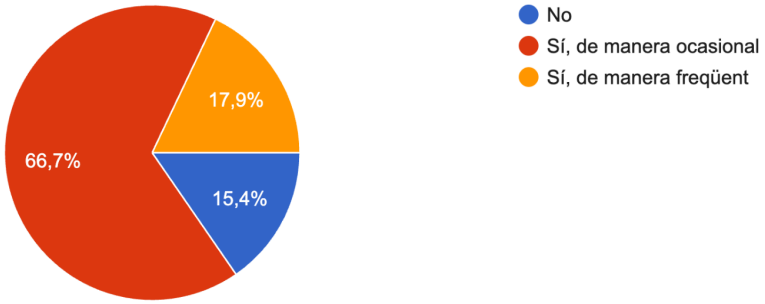
Heu detectat interferències fonològiques? (per exemple, pronunciar sons d'una llengua com si fossin d'una altra)

39 respostes

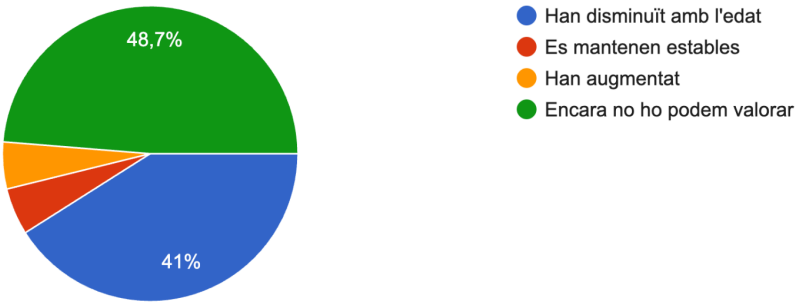
Heu observat interferències lèxiques? (ús d'una paraula d'una llengua perquè no en coneix una altra)

39 respostes

Aquestes interferències:

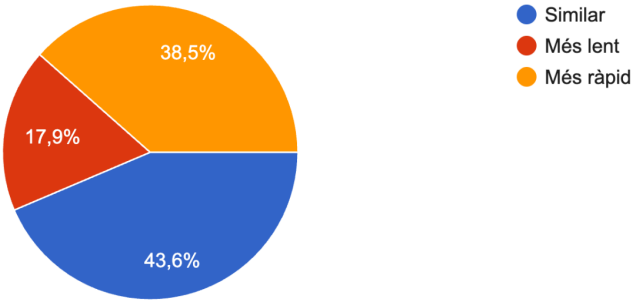
39 respostes

Desenvolupament i ritme d'adquisició

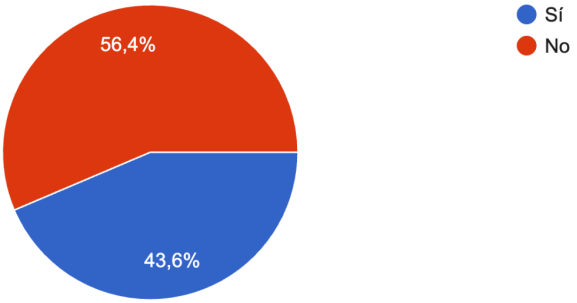
En comparació amb altres infants del seu entorn, el desenvolupament lingüístic de l'infant us sembla:

39 respostes

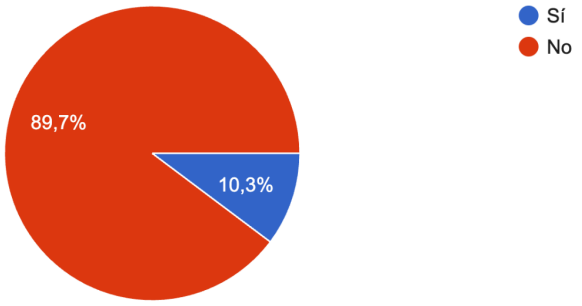
Alguna vegada heu pensat que el fet de parlar diverses llengües podia provocar retard en el llenguatge?

39 respostes

Alguna persona de l'entorn (família, escola, professionals) ha expressat preocupació pel seu desenvolupament lingüístic?

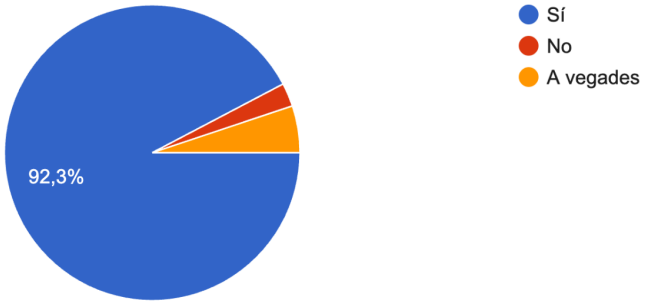
39 respostes

Comprensió i separació de llengües

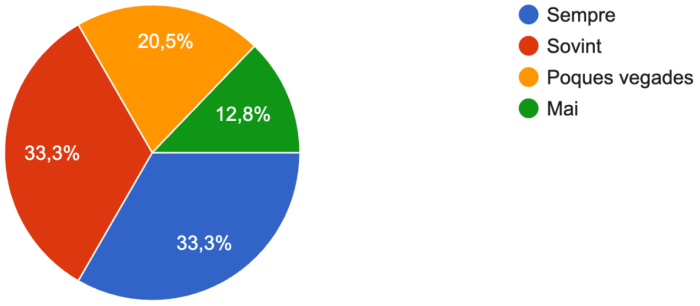
L'infant sembla entendre clarament quina llengua parla cada persona?

39 respostes

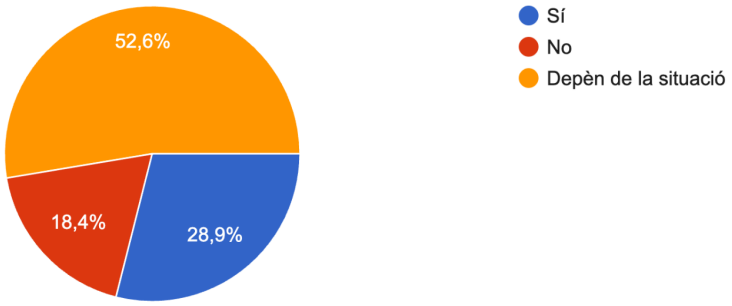
Canvia de llengua segons l'interlocutor?

39 respostes

Si se li demana explícitament que parli en una llengua concreta, ho fa?

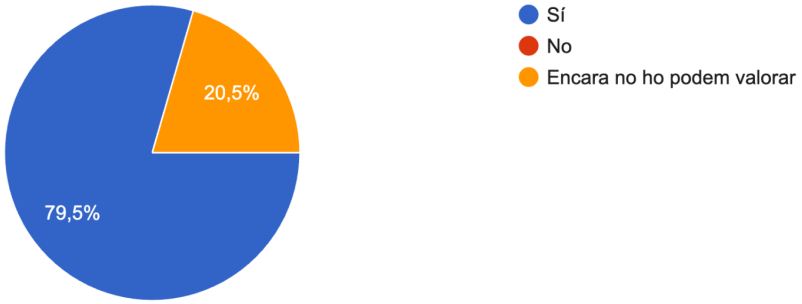
38 respostes

Percepció d'avantatges i dificultats

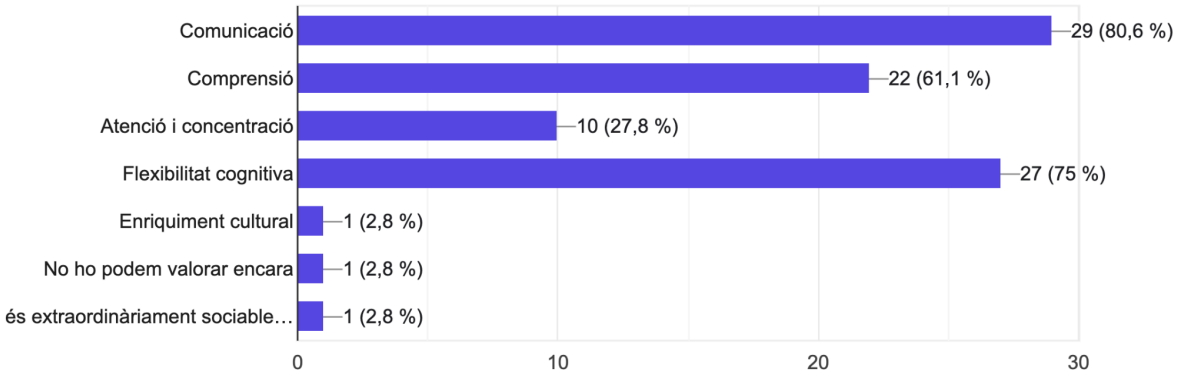
Considereu que el fet de créixer amb diverses llengües ha aportat beneficis a l'infant?

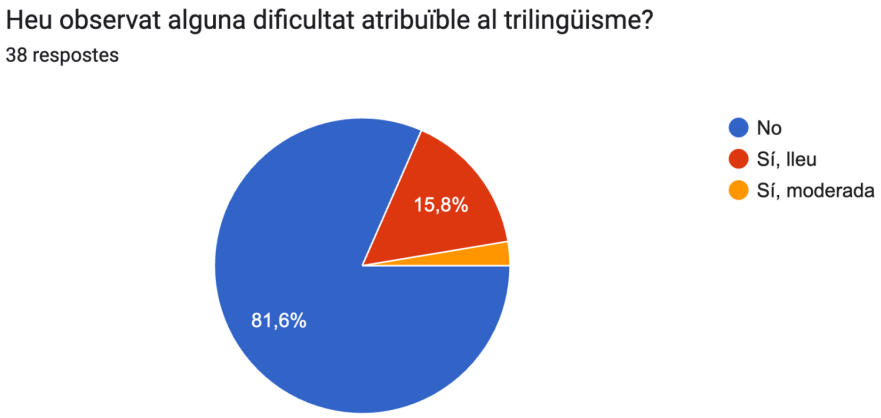
39 respostes

En quins aspectes creieu que ha tingut més impacte?

36 respostes

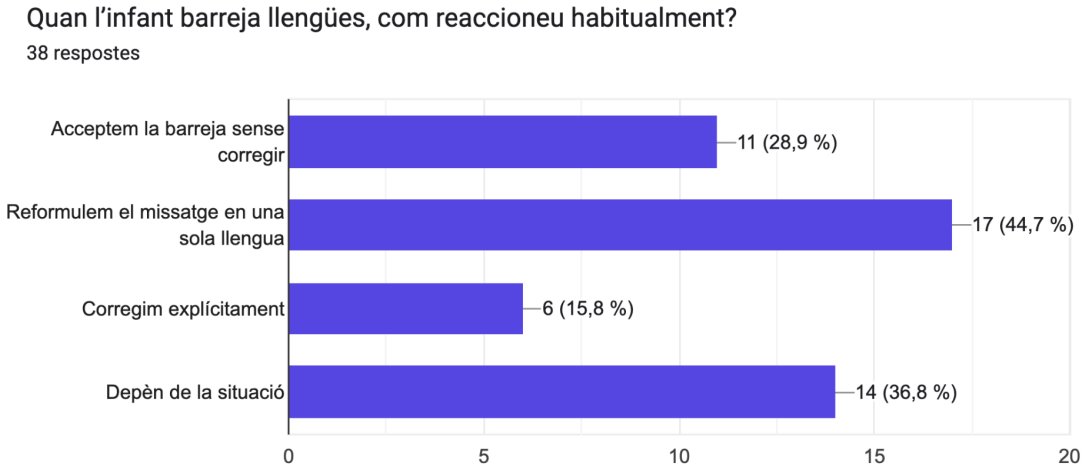

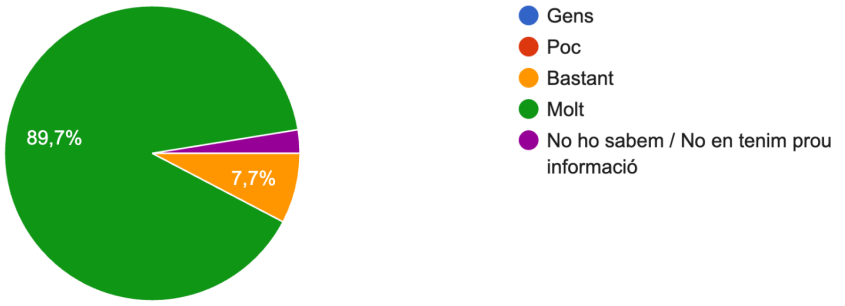
En cas afirmatiu a la pregunta anterior, podríeu especificar de quina dificultat es tracta?

- Ara mateix té predilecció per un idioma (castellà), i el barreja una mica amb el català. Si sap que la persona l'entén en un idioma concret, per exemple, en castellà, refusa repetir el mateix missatge en un altre idioma quan se li demana.
- L'aprenentatge plurilingüe és un pèl més lent, tot i que no ens preocupa, perquè la diferència no és significativa. Hi ha altres companys a l'escola bressol que només parlen un idioma a casa tenen un nivell semblant.
- Desenvolupament del Danés. Rebrem ajuda de l'escola.
- Interferències lèxiques
- Meryem habla catalán y castellano con normalidad en su día a día.
- Su padre se dirige a ella en árabe y está muy presente en su crianza. Ella entiende lo que le dice, aunque por ahora no se expresa en árabe como en catalán y castellano, y solo utiliza alguna palabra suelta.
- Li està costant més ampliar el seu vocabulari
- Ha trigat més a parlar en entorns fora de casa perquè el català no era la seva base durant els 0-3
- A l'escola no l'entén si parla àrab.

Actitud davant els fenòmens lingüístics

Creieu que l'estimulació lingüística de l'entorn (llegir contes, cantar cançons, parlar-hi de manera habitual, fer-li preguntes, fomentar la conversa o a...r-se) influeix en el seu desenvolupament lingüístic?
39 respostes

Hi ha algun aspecte relacionat amb el plurilingüisme, el context familiar o el sistema educatiu del vostre país que considereu important i que no s'hagi recollit en el qüestionari? Podeu explicar-lo a continuació:

- Crec que les famílies han de fer un esforç addicional per exposar a l'infant a les llengües que no son nadiues del país on viuen. És difícil que un infant domini tots els idiomes al mateix nivell, sempre n'hi haurà un que prefereix o amb el qual se sent més còmode. A més, existeix la dificultat afegida d'assolir la lectoescriptura en un idioma que no s'ensenya a l'escola o que s'hi imparteix només com a llengua estrangera.
- Pel que fa al sistema educatiu a Catalunya, considero que l'ensenyament de llengües té mancances. Tot i que la protecció del català és fonamental, es fan poques hores de castellà i anglès. Especialment en el cas de l'anglès, encara avui en dia no s'ensenya de forma natural; està enfocat en la gramàtica en comptes de la pràctica oral (a més a més que el nivell és molt baix tenint en compte les capacitats d'aprenentatge dels nens).
- En el moment que va començar i3 va començar a dir alguna paraula incorrecta, cosa que anteriorment no feia però jo ho associo a la pluralitat de la classe moltes cultures i idiomes diferents els quals no dominen el nostre i fa que uns parlin una mica com els altres, aquesta és la meva sensació, també dir que estic segura que en el temps tot va a millor i evolucionen tots junts i ajuda a entendre millor altres idiomes al sentir-los desde ben petits, aquesta és la percepció que tenim nosaltres
- Les proves de llengua que fan al jardí d'infància només mostren el desenvolupament dels nens en una llengua. Això ha de canviar. El nostre nen sempre ha estat al darrere de la resta, però perquè només es mostra els resultats en la llengua del pais. Al contrari, amb totes les llengües que parlem com família i a les quals el nen està exposat, els resultats serien molt diferents.
- Parlem 3 llengües a casa, els nostres propis amb ell, i angles entre els adults. També tenim moltes amics que venen per quedar amb nosaltres algunes dies o setmanes, i algunes de ells parlen anglès amb el meu petit, i nosaltres parlem anglès entre nosaltres, i també tinc amics aquí amb què parlo anglès. En aquesta manera, ara ell entès bastant, pero només el parla quan tenim aquests visitants
- Pero que en la familia 'de verdad' no ni ha ningú que parla directament amb ell, no el puc indicar aqui

- Que hi hagi el català com a llengua vehicular a les escoles facilita la consolidació de la llengua
- És recomana el llibre Multilingües des del Bressol de Anna Soler
- Vam parlar amb una logopeda infantil sobre quin havia de ser el nostre enfoc quant a la llengua.
- Ens va recomanar que, com que l'idioma minoritari vivint a Barcelona és l'alemany, havíem d'intentar parlar-lo el més sovint possible a casa, ja que l'infant sentiria català i castellà fora de casa. El pare, la part que representa l'alemany, ha de parlar només en alemany amb ella, mentre que la mare, que parla tant castellà, com català, com l'alemany, por canviar entre els diferents idiomes. La nostra decisió com a família ha sigut parlar (quasi) sempre en alemany quan estem tots tres i parlar el pare o la mare en la seva llengua materna quan està sol/a amb la nena.
- Desde l'escola no s'ha tingut en compte el plurilingüisme i ens han derivat a CDIAP sense motius importants, estem pendents de valoració però desde escola mateix ja s'ha rectificat perquè el nen en 2 mesos ha començat a xerrar molt. Tot també perquè a casa hem hagut de potenciar més el català per a corregir aquest "retard".
- A l'escoleta sempre el corregeixen quan diu paraules en català, perquè no l'entenen, sembla que els molesta que parli més llengües… el més curiós és que se sent còmoda tant amb danès com en català. Aquest bilingüisme està facilitant molt l'aprenentatge en anglès (diuen que és molt més àgil que els seus companys). Crec que li agrada molt aprendre idiomes i/o paraules noves...

ENTREVISTES

Guió de les entrevistes:

BLOC 1. Inicis i presa de decisions: abans o durant el naixement / primers mesos

- Com va sorgir la decisió de parlar diverses llengües a l'infant?
- Hi havia alguna preocupació inicial pel fet que aprengués més d'una llengua?

BLOC 2. Primeres etapes del llenguatge: inici del desenvolupament oral

- Com recordeu l'inici del llenguatge oral (sons, paraules, frases)?
- Hi ha hagut etapes de silenci, regressió o canvis sobtats en qualsevol de les llengües?
- Heu detectat algun obstacle o dificultat en aquestes primeres etapes?

BLOC 3. Desenvolupament i evolució: quan el llenguatge ja es va consolidant

- Heu observat diferències en les seves habilitats comunicatives entre les diferents llengües (una més forta que les altres)? Creieu que hi ha algun motiu?
- Hi ha hagut canvis en l'ús de les llengües al llarg del temps?

BLOC 4. Fenòmens interlingüístics: (funcionament actual del sistema lingüístic)

- Barreja llengües? En quines situacions?
- Utilitza paraules específiques d'una llengua quan parla una altra?
- A nivell fonològic, és capaç de canviar la pronúncia en funció de la llengua? Té dificultats amb algun so?
- Creieu que entén clarament la diferència entre llengües?

BLOC 5. Entorn i suport: factors externs al llarg de tot el procés

- Quin paper han tingut i tenen els llibres, cançons o jocs en cada llengua en aquest aprenentatge oral?
- Com reaccioneu quan barreja llengües o comet errors?
- L'escola ha fet algun comentari sobre el seu llenguatge?

BLOC 6. Situació actual i valoració

- Quins avantatges creieu que té el plurilingüisme per al vostre infant?
- Recomanaríeu aquesta experiència a altres famílies?

Transcripció de les entrevistes

Entrevista Oriol Puig Calvo

Berta: Comencem? El primer bloc és com més aviat perquè m'expliquis el context, de la història de la situació de multilingüisme de la Joana, entre d'altres. Llavors, com us ha sorgit la decisió de parlar diverses llengües a l'infant?

Oriol: Doncs va ser... nosaltres a casa, abans de que nasqués la Joana, parlàvem en català entre nosaltres, tot i que la Inés és més bilingüe que jo. Ella a casa seva parlava en castellà i jo a casa meva parlava en català, i a casa entre els dos sempre havíem parlat en català. Però quan va néixer la Joana i vivint a Dinamarca, on no s'aprèn el castellà, vam prendre la decisió que és absurd que aquesta nena no aprengui el castellà. I més tenint un dels dos pares i una de les dues famílies que són castellanoparlants, encara que parlen el català perfectament, eh?, però són castellanoparlants. I llavors la Inés va decidir que li parlaria en castellà i ens va semblar la cosa més normal del món.

Berta: D'acord.

Oriol: I això, la decisió era perquè, una, per integració familiar en certa manera, que la família de la Inés és castellanoparlant i el seu pare, que no va créixer a Catalunya ni res, no sap nanes en català, per dir alguna cosa. És absurd que el seu avi no li pugui cantar nanes en el seu idioma. I l'altra també era pràctic: el castellà és un idioma important i és absurd que aquesta nena no l'aprengui... és absurd que, amb una família castellanoparlant, no aprengués el castellà, que és un idioma important.

Berta: Sí, sí, al final el català és una llengua minoritària i si la Joana algun dia surt al món, li serà igual o més útil.

Oriol: Sí, però tot i que nosaltres veníem del català i per tant el canvi va ser introduir el castellà, els motius per parlar-li en català haguessin estat exactament els mateixos. Jo no puc tenir una filla a la que jo no li pugui cantar nanes en català perquè jo no sé nanes en castellà, i la meva mare tampoc, i el meu pare tampoc. És igual d'absurd que no aprengui el català. A banda que el castellà té, doncs, que és una llengua més important en un context internacional, però la part familiar era igual d'important pel català que pel castellà, perquè les dues famílies són igual d'importants.

Berta: Vale, súper. Hi havia alguna preocupació inicial pel fet que aprengués més d'una llengua?

Oriol: No, cap. Sabíem que, perquè està estudiat, els infants als que els introdueixen dues o més llengües alhora tenen certa tendència a començar a parlar una mica més tard. I això ho vam veure amb la Joana, però tampoc en cap moment va ser una preocupació ni abans que comencés a parlar ni si va començar a parlar una mica més tard. Tampoc en aquells moments ens va semblar preocupantment tard l'inici de la parla.

Berta: Te'n recordes quan va començar a dir paraules així soltes o quan va començar a fer les primeres frases o algo?

Oriol: No, no, perquè les memòries queden borrades amb l'estrès del dia a dia. Després t'ho miro, li pregunto a la Inés a veure si ella ho recorda.

Berta: És per curiositat, o sigui, no és per res, però com hi ha estudis de, jo que sé, no? En comptes de començar als 8 mesos o als 12, potser comencen a partir dels 15 o així, saps?

Oriol: Ja et dic, en cap moment vam pensar: "Aquesta nena està començant a parlar tard". No. Sabíem que podia passar i potser va començar un mes més tard, però jo crec que estava dins de la variabilitat normal d'infants que parlen una sola llengua.

Berta: O sigui és això, eh? També hi ha infants que són monolingües, o bilingües en el cas de Catalunya, que comencen a parlar a partir dels dos anys perquè sí, per situacions familiars a casa, perquè no els estimulen, perquè simplement no estan encara del tot desenvolupats, punt.

Oriol: I jo crec que la Joana va començar a parlar, això, potser una mica més tard, però dins del que encara es considera normal en persones monolingües. Vull dir que en cap moment se'ns va despertar aquesta preocupació de "ai, ai, ai, que anirà tard", no.

Berta: Vale. Llavors, a nivell també de context familiar, hi ha hagut algun canvi en l'ús de les llengües al llarg del temps a casa?

Oriol: Al llarg del temps des que ella ha nascut, no. Quan ella va néixer vam introduir el castellà, la Inés va introduir el castellà amb ella. Però des d'aquell nascut, la cosa ha estat així.

Berta: I entre vosaltres dos, entre la Inés i tu, heu mantingut el català?

Oriol: Sí, seguim parlant nosaltres en català. I les converses són bilingües, sempre. Jo amb la Inés sempre li parlo en català, la Inés a la Joana sempre li parla en castellà i jo a la Joana sempre li parlo en català.

Berta: Per exemple, el danès aquí no entra, eh, a casa?

Oriol: No de manera natural, però si hi ha convidats danesos els parlem en danès. El que passa que a la Joana ens dirigim... és una mica complicat llavors. No és problemàtic, però és difícil d'explicar perquè no hi ha una norma. Normalment, quan ens dirigim a la Joana d'una cosa una mica més privada o més personal, li diem en català i en castellà. Quan ens dirigim a la Joana però amb alguna cosa que és igual de vàlida per a la resta, doncs ho fem en danès. I quan ens dirigim als altres i volem que la Joana ho entengui, doncs òbviament també ho fem en danès.

Berta: Vale.

Oriol: Vull dir que quan hi ha convidats a casa que són danesos, forcem... amb ella se'ns escapen, o no se'ns escapen, però li diem més coses en danès perquè és dins del context amb què hi ha més gent. Les coses privades segueixen sent en català o castellà. "Joana, ves al lavabo", doncs això és en català o castellà.

Berta: Vale, perfecte. Llavors a nivell del procés de l'adquisició oral de la Joana... és una mica el que t'he preguntat abans: si recordeu l'inici del llenguatge oral o com el recordeu. Els primers sons, les primeres paraules, les primeres frases... si recordeu l'idioma en què va ser, més o menys.

Oriol: Les primeres va ser una barreja de tots tres idiomes. Sempre ha estat... després si de cas ja parlem de com això s'ha anat desenvolupant. Però jo crec que l'inici va ser una barreja de les tres, dels tres idiomes. A l'escola, per exemple, al pa li deia "pan", en castellà, perquè la seva paraula pel pa era "pan" en castellà. Aleshores no tenia tres idiomes, tenia una paraula per cada concepte i li era igual en quin idioma estava, perquè només en tenia un. Si aquell concepte l'havia après en català, el deia en català; si l'havia après en castellà, en castellà. Aleshores al pa a l'escola li deia "pan". Però a casa de vegades al mussol li deia "ugle" (en danès). Era així, però no hi havia gaire dominància d'una respecte

a l'altra. Era bastant així: les coses que li quedaven en un idioma, les repetia en aquell idioma. Paraules, eh?

Berta: Vale. Després preguntaré més a l'actualitat, eh, perquè també m'interessa. Heu observat diferències en les seves habilitats comunicatives entre les diferents llengües? Creieu que n'hi ha una de més dominant que l'altra?

Oriol: Sí, amb el temps s'ha anat notant. Les podem endreçar i posar ordre: primer va el danès, després va el castellà i després va el català. I això no vol dir que no es pugui comunicar en cap d'elles, eh? Es comunica perfectament en totes elles, però amb el danès no té absolutament cap problema, amb el castellà en té molt pocs i amb el català en té alguns.

Berta: Per un motiu que desconeixem?

Oriol: A veure... el danès està exposat a dos danesos diferents: el dels adults i el dels nens. I a l'escola rep inputs de dos tipus diferents, un que són els dels nens i l'altre els dels adults. Llavors això fa que moltes coses, pues això, les aprengui perquè és com si tingués dos canals pel danès. En canvi pel català i pel castellà en té un de sol, que és el dels seus pares. No es juga en català perquè no ha jugat mai en català perquè no té amb qui jugar en català, i el mateix li passa amb el castellà. Per això el danès el domina una mica més, perquè la llengua de jugar a l'escola és el danès i la llengua de rebre ordres i comunicativa, com la que tenim a casa, és el danès. Però clar, el danès ja té dues coses: la del jugar i la comunicativa. A casa la del jugar òbviament la tenim, però no és la mateixa. I per això el danès... I després el castellà una mica més que el català, perquè per horaris la Inés treballa un dia menys i està amb ella una mica més que jo. Aleshores el... la diferència entre el català i el castellà és molt petita, eh? Si els hagués de posar en ordre els posaria així, però és molt petita.

Berta: Vale.

Oriol: Això no vol dir que ni amb el català ni amb el castellà tingui problemes. Potser al costat de la Collette, pues no té un llenguatge tan florit, però no té problemes. No tinc mai problemes per fer-se entendre.

Berta: Vale. A nivell social és on els nens exploten més la comunicació al final, el joc és importantíssim pel desenvolupament oral.

Oriol: Exactament. Amb nosaltres no és ben bé igual, no? Però és això que et deia, el llenguatge que rep per igual dels que són per als seus companys de classe... nosaltres no tenim el nostre llenguatge que ens dediquem amb la Joana, és molt similar al dels seus educadors a l'escola. El que passa que a casa està molt més desenvolupat perquè parlem de més coses, perquè tenim més temps i perquè només tenim una filla. Llavors parlem de sentiments i d'altres coses i hi ha més llenguatge que el que hi ha a l'escola. Però clar, hi ha tota una part molt important que és el llenguatge entre nens que no...

Berta: Súper. Vale. Hi ha hagut etapes de silenci o regressió o canvis així sobtats en alguna de les llengües?

Oriol: No.

Berta: Ni èpoques que es desentengués més del català, del castellà?

Oriol: No. Hi ha hagut èpoques de millora marcada quan baixàvem, i com fem encara ara, passem una setmana allà i la millora és bestial, i ho notes. Al cap d'una setmana... encara que sigui una setmana,

eh? Ja no et dic les vacances d'estiu, però una setmana i ho notes. El danès en cap moment el deixa de dominar, però fa com un graó cap amunt amb el català i el castellà.

Berta: Clar, al final la quantitat d'inputs que li entren en aquelles hores.

Oriol: Sí, clar. I aleshores a les vacances està exposada a moltes experiències diferents i aquestes experiències són en català i en castellà, i clar, li generen moltes memòries que estan vinculades al català i al castellà i amb això doncs la llengua se solidifica.

Berta: Molt. I també, per exemple, el cas de la Collette que sé que juguen un munt i passen moltes hores juntes, al final és el que dèiem abans del danès amb els infants de l'escola, doncs li passa amb la Joana i jo les he vist jugar hores i hores i no callen ni un segon.

Oriol: Clar, sí. I aleshores quan torna a casa, per exemple, potser juga una mica en català o en castellà, cosa que normalment no fa perquè normalment juga en danès.

Berta: A casa també juga en danès?

Oriol: Sí.

Berta: És a dir, quan juga sola és en danès.

Oriol: Quan juga sola sola, sí. Quan juga amb nosaltres és en català i en castellà.

Berta: Vale. Llavors ara sí que és en l'actualitat. Barreja llengües? I en quines situacions ho fa?

Oriol: Barreja poc les llengües ara. De vegades sí. Sobretot a nosaltres... jo no sé clar a l'escola quant de català i castellà barreja, però sé que a nosaltres ens barreja de tant en tant alguna paraula en danès. Cada vegada menys, però de tant en tant ens barreja alguna paraula en danès. I són en situacions normalment de coses que ha après en danès. Per exemple: "Què has fet a l'escola?" i si ha fet una cosa nova que ha après en danès, doncs t'ho diu en danès perquè no sap la paraula en castellà o català perquè ho ha après aquell dia i ho ha après en danès. O coses que no recorda la traducció. Per exemple, el nom d'un peix, per dir algo, no? "He menjat *torsk*". I jo li dic: "Bacallà". "Sí, sí, bacallà", saps? Hi ha paraules del dia a dia molt més habituals que sí que és conscient que tenen una traducció en els diferents idiomes i aleshores fa servir la que toca en l'idioma que toca. "He anat al pati", doncs això t'ho diu en l'idioma que toca, no hi ha cap problema. Però si hi ha una paraula que és una mica així, no?, que fa servir poc sovint, si és la primera vegada que l'ha après, pues no te la pot dir en català. Però de vegades sí que la sap, està parlant en català, però no li ve al cap i te la diu en danès.

Berta: Vale, la següent és que ja m'has respost perquè és això de si utilitza paraules específiques d'una llengua quan en parla una altra.

Oriol: De vegades sí, és això. Amb alguna situació o paraula nova, o que no recorda, paraules que es fan servir poc sovint. I normalment li recordem: "Això en català es diu així", i ella ho repeteix en català.

Berta: Però tu recordes si abans això passava més?

Oriol: Sí, sí, i tant.

Berta: Va haver-hi una època que barrejava molt, no?

Oriol: L'entremig va passar que, com feia al principi que feia servir una paraula en un idioma per definir una cosa, quan havia de construir una frase, la construïa barrejant els tres idiomes perquè encara només tenia una paraula per ítem. Pues barrejava amb l'idioma que sapigués la paraula, pues te la vomitava en aquell idioma. Aleshores fotia unes barreges que flipavem a casa. Però ningú tenia problemes perquè, com que tots parlem català, castellà i danès, pues nosaltres l'enteníem perfectament. I normalment li repetíem les coses amb l'idioma, pues jo en català i la Inés en castellà. I aleshores nosaltres no ens n'adonàvem de quan arribava a barrejar els tres idiomes perquè a nosaltres no ens costa cap esforç cap dels tres idiomes. Però me'n recordo que en aquell període —ara ja no ho fa gairebé això, ara ja et dic, són alguna paraula nova de tant en tant—, però recordo que en aquell període alguna vegada que vingués el pare de la Inés o que nosaltres anéssim allà o alguna cosa, que els pares es quedaven flipant. "Però aquesta nena en quin idioma parla?". Perquè clar, deia sis paraules i en deia dues en cada idioma. I clar, potser no era 33%, 33%, 33%, potser de danès feia una mica més o no sé què. Però això feia que els meus pares no entenguessin res. Si les paraules... si hi havia una tercera part de paraules en danès, pues els pares ja no són... són incapaços de seguir el fil de la conversa. I me'n recordo d'haver-hi un període que els nostres pares es quedaven... quasi un traducto automàtic perquè no entenien res.

Berta: Què bo.

Oriol: I amb el temps, primer va començar a... va haver-hi un període que això era a terços, no? Cada idioma un terç, més o menys. Amb el temps va separar primer el danès del català i el castellà, i el català i el castellà els barrejava una miqueta, però cada vegada introduïa menys danès en el català i el castellà. I ara és que tots tres els... es comunica bé amb tots tres. Potser amb l'ordre que dèiem abans, però sense ser res de l'altre món ni preocupant.

Berta: Vale. Llavors creieu que entén clarament la diferència entre les llengües? És a dir, ella és conscient que utilitza tres llengües, perquè en diferents contextos...?

Oriol: Sí, sí, sí. Potser no et sap definir... o sigui, si jo li digués a una persona que no coneix "a aquesta persona ara li parles en català", potser encara li costaria una mica connectar-ho. Però ella sap que parla tres idiomes, que són tres idiomes diferents, que es parlen a tres llocs diferents i ella t'ho explica. Una part d'això és repetició, perquè nosaltres li hem dit vàries vegades: "Joana, tu parles tres idiomes: català, castellà i danès. El català el parles amb mi, amb la Inés parles en castellà...". I ella, ja et dic, és conscient que parla tres idiomes, és conscient d'això, que són diferents, que els separa. Per nom i tal, "a fulanito de tal li parles en català i amb menganito de tal...", ara ho comença a agafar una mica, a entendre i a separar, però encara molt poca cosa.

Berta: Vale. Llavors, a nivell fonològic (com sonen les paraules, les lletres, tal), també fa barreges o creieu que és capaç de canviar la pronunciació en funció de la llengua que parla? Veieu interferències?

Oriol: Sí que la canvia. Ella parla danès amb accent danès, català amb accent català i castellà amb accent castellà. És veritat, per exemple, tenim un amic que viu a Suècia i que està molt acostumat a sentir l'accent danès quan parlen en anglès. I ens ho diu: "Ostres, aquesta nena té una mica d'accent danès". Jo crec que és més per l'entonació de la frase, la melodia de la frase quan comença la paraula... i això és molt poc. Però sí, suposo que vist des de fora alguna cosa no t'acaba de quadrar i crec que és això, la melodia del danès.

Berta: I dificultats en la pronunciació d'algun so? Per exemple en català o així.

Oriol: Només la "R" sonora. I l'anem practicant de tant en tant, però clar, ho fem d'alguna manera... ho intentem fer a poc a poc perquè si no s'emprenya. Perquè té la sensació que li dius que parla malament, o que li fas fer coses que no sap fer, i a cap nen li agrada fer coses que no sap fer una i una altra i una altra vegada. A la tercera et diu "ves-te'n a la m*****, col·lega".

Berta: Totalment, i que és molt complicat estar tot el dia pronuncia la "R" d'una manera i de sobte haver de canviar-la quan tampoc en tens gaire inputs a banda de tu i la Inés.

Oriol: És que clar, a banda que el so en català o en espanyol és dels últims que s'adquireixen, a més a més el danès no té aquest so. Aleshores és molt difícil. Vam parlar amb una logopeda d'això i ens va dir que cap problema, tenia quatre anys i mig aleshores, no patiu, feu algun exercici de tant en tant quan ho veieu, quan surti el tema, no us obsessioneu perquè si no s'hi fotrà de cul. I fem això, de tant en tant... ara que està començant a aprendre a escriure les lletres i els números: "Aquesta és la R de carretera, digues carretera". "*Cagetega*". Per exemple, "perro", "pedo" i "pero", és molt difícil de distingir-li.

Berta: Normal, ens tornaríem tots bojos.

Oriol: Sí, però si li poses gaire atenció a això: "Què vols dir, un perro, un bub-bub, o un pedo?". I ella et fa una mirada de "no estic per aquestes tonteries, ja m'has entès".

Berta: En plan: no estic per aquestes tonteries, ja m'has entès.

Oriol: Sí, sí.

Berta: Després, a nivell d'entorn i de suport, també des de casa i des de l'escola, quin paper creieu que han tingut i tenen els llibres, les cançons i el joc en nivell d'aquest aprenentatge oral sobretot?

Oriol: És important. Nosaltres hem pres decisions que ens van normal, per exemple sempre li llegim llibres. Sempre li hem llegit llibres i aquests llibres són en els tres idiomes. Aquí sí que hi ha potser una excepció que no t'he dit abans: la Inés els hi llegeix els llibres en danès en danès, els llibres en català en català i els llibres en castellà en castellà. Jo, alguns llibres de vegades si estan en castellà o si estan en danès li els tradueixo al català sobre la marxa. I de vegades si estic tan cansat li els llegeixo en l'idioma que són. Però sempre hem cantat cançons i llibres sempre n'hi hem llegit en català, castellà i danès. És potser l'única excepció quan t'he dit que el danès no entra a casa habitualment, és una excepció perquè a la biblioteca els llibres que agafem són en danès. I sempre, sempre, sempre n'agafem, els agafem de vint en vint. Cada tres setmanes li agafem vint llibres nous i aquests són en danès.

Berta: I dibuixos animats, per exemple? Perquè recordo que a vegades mirava alguna cosa.

Oriol: Molt poc, ja no en mira. Mirava la tele en danès. L'única cosa que fem ara de pantalles és quan està amb mi, de tant en tant fem tardes de cinema. I aleshores jo li he buscat vàries pel·lícules en català per internet, que no és gaire fàcil, però les mirem en català, castellà o danès en funció de la que trobi i de la que tingui ganes de mirar ella. Però no fa més pantalles, no fa mòbil, no fa tablet. De fet, la setmana que ve ens n'anem a Gran Canària i fa un mes o així vaig canviar de companyia de telèfon i ens van regalar una tablet i no ho sap encara. La tenim reservada només per a l'avió. Vull dir que no hi ha més pantalles al dia a dia.

Berta: Molt bé. D'altra banda, com reaccioneu quan barreja llengües o comet algun error fonològic? Ja m'ho has dit una mica.

Oriol: Fonològics no li repetim tant perquè s'emprenya. Però també ho fem, eh? I de barreja de llengües, li repetim en l'idioma que ens toca. Si em parla a mi i fot una paraula en castellà o danès, jo li repeteixo en català i normalment ho accepta i gairebé ho agraeix. "Ah, sí, sí", i ho repeteix tot. No s'emprenya tant com amb els fonològics, perquè suposo que un és un tema d'habilitat i l'altre és un tema gairebé de despiste. Ho fem de manera natural: "Què has menjat avui?" "He menjat fisk". "Ah, has menjat peix?". "Sí, sí, he menjat peix". No li diem "No, fisk no, es diu peix". Busques l'excusa per repetir-li la frase sense dir-li "t'has equivocat", perquè tampoc s'ha equivocat. Ella ha dit fisk, i és peix, és veritat. No és un error de comunicació, és un error de llenguatge, però si ens estem comunicant i ens hem entès, no hi ha hagut cap error semàntic. En un context de comunicació, el missatge s'ha transmès sense problemes perquè jo que estic a l'altre costat l'he rebut sense problemes.

Berta: Súper. Vale. També no sé si ho has comentat abans una mica, però des de l'escola us han fet mai algun comentari sobre el seu llenguatge? No sé si més quan encara estava aprenent a separar les llengües...

Oriol: Ens han dit dos comentaris només. Quan va començar a dir paraules, amb to de broma (perquè no era ni preocupant ni res), deien: "És que ara tota la classe diu pan en comptes de brød". I quan va començar a lligar paraules i fer frases, sí que ens van dir que... clar, ells tenen les taules de desenvolupament i ens van dir: "Si agafes les taules pures i dures en danès, aquesta nena va una miqueta per darrere del danès. Però si penses que això són taules de desenvolupament del llenguatge i saps que potser té una tercera part de les paraules que hauria de tenir el seu vocabulari en danès, però és que l'altra tercera part la té en català i l'altra tercera part la té en castellà, el llenguatge l'està formant, està aprenent el número de paraules que li toca cada dia". Les aprenen en tres idiomes diferents i clar, si tu mires des de la lupa només del danès, doncs dius "clar, n'està aprenent una tercera part". I ens ho van dir així i alhora li van treure tota la importància del món perquè ells mateixos ho van relativitzar. Van dir que si ho mires des del punt de vista del danès està anant més lenta, però que va com un coet si ho mires des del punt de vista del llenguatge i de la comunicació. Ens va deixar molt tranquils perquè veus que a l'altre costat tens dues persones sensates que entenen la situació. I per l'altre això, veure que no hi ha cap problema perquè jo... mig per curiositat, mig per desconeixement... Clar, sempre tens el dubte de com s'està desenvolupant aquella nena en danès, perquè jo no la veig mai parlar en danès. Jo la veig molt poc. I clar, sempre tens el dubte aquell... jo sé com li va el català i sé que a vegades li costa una miqueta més i ja està, i de tant en tant et xuta alguna paraula en danès. Però és allò de: "i això també ho fa en danès?", pensava, pues sí. I no, no, el danès encara li va millor, no? Però clar, això no ho sabia, a vegades tenies aquests dubtes, no? "Ai, com li va el danès?", perquè com que no la veus gaire parlar en danès... i ells ens ho van dir al cap de res, em van dir: "aquesta nena és... parla igual de danès que qualsevol d'aquests nens que té al seu voltant".

Berta: Vale, i ja l'últim bloc una mica... més com de percepció vostra com a pare i mare (que no hi és, però entenc que estareu una mica d'acord).

Oriol: Anem a la una.

Berta: Vale. Això, no? Doncs quins avantatges creieu que té el multilingüisme per a la Joana?

Oriol: Té dos o tres avantatges. El primer és comunicatiu, és evident. O sigui, tu parles més idiomes, et podràs comunicar amb més gent. Això ara mateix no soluciona cap necessitat de la Joana perquè... si a nosaltres ens parlés només en danès la l'entendríem també igualment, però és important això. Després, pues això, una major... entenem (és difícil de provar-ho perquè no ho podem demostrar, però entenem) que això li donarà més flexibilitat en el futur per aprendre més llengües. A dia de d'avui no

ho hem pogut comprovar perquè, clar, la situació no s'ha donat i perquè a més de moment tens tres idiomes en el còctel, no sé si seria el moment de posar-n'hi un altre, segurament no passaria res, no? Però bueno, això. I després l'altre, vull pensar que això no només li dona més flexibilitat en el llenguatge sinó que cognitivament l'ajuda al seu desenvolupament, no només en el llenguatge sinó en el desenvolupament en general. Perquè, per exemple, jo estic convençut i entenc que ja no només és el llenguatge el que ella rep per tres, sinó que a més és tot un entorn cultural. Per exemple, jo crec que és impossible explicar correctament la cultura catalana sense explicar el català, igual que és impossible explicar la cultura danesa si no ho fas en danès. I el mateix amb la cultura castellana. Perquè és impossible si no saps que un "tió" és la mateixa paraula que un tros de fusta i que tal, pues et perdràs coses pel camí, no? I aleshores per això entenc que aquests avantatges no són només limitats a la flexibilitat del llenguatge en aprendre terceres o quartes llengües, sinó que li obre un món molt més gran, està aprenent moltes més coses de la mà del llenguatge que són importants per al seu creixement com a persona i desenvolupament.

Berta: Què maco això, ho posaré com a cita amb el text així de gran. Però és veritat. Com expliques el Tió a un danès? Un tros de fusta que caga regals i el pegues i caga regals? Clar, és molt difícil.

Oriol: Sí, o sigui, jo m'hi he trobat de dues maneres: m'hi he trobat explicant-li a la Joana, que li has d'explicar pues tota la mística del Tió, no? I explicant-t'ho, intentant explicar el tió als meus companys de feina. I quan els hi explico en danès, perquè és l'única manera que els hi puc explicar, o gairebé els hi explico en anglès, hi ha el mateix problema. No entenen res i es perden la meitat de la pel·lícula, de la meitat de la pel·lícula. I és normal, a mi em costa explicar amb el meu idioma, amb o en anglès amb certes limitacions, perquè clar, el meu danès no és perfecte, que el tió... diuen: "estan sonats", no?, i no entens res. I home, també és veritat que no és molt fàcil d'entendre lo del Tió, però hi ha tota una sèrie de, no?, de bueno, pues d'això, de com et diria, de fantasia al voltant del món de fantasia que l'has d'entendre com un tot.

Berta: Exacte, el folklore.

Oriol: Sí, de la mateixa manera que, pues jo que sé, que el Hygge danès s'entén pues com una manera de viure i no pots intentar definir el Hygge és "el benestar" punt. I es fan encendre les espelmes… No. És un concepte una mica més desenvolupat que abasta pues més enllà d'encendre una espelma, no? Pues són totes aquestes coses que necessites un idioma per aprendre-les i que el fer-ho a través de l'idioma aconsegueixes entendre-les. I clar, ella aconsegueix entendre pues tres entorns culturals gràcies a l'idioma, que si no no els entendria mai. I això, ja et dic, això és un avantatge que si no no tindria.

Berta: Súper. I per últim ja, bueno, entenent que una mica heu escollit, no?, aquest multilingüisme a casa vostra, si ara vist amb perspectiva que la Joana ha crescut, ho tornaríeu a fer? Canviaríeu alguna cosa que heu fet? No sé, si haguéssiu de donar unes recomanacions a una família que està començant a portar el multilingüisme a casa?

Oriol: No, nosaltres no... no canviaríem res, no crec que hi hagi cap... potser sabem (però és que no és una cosa que canviaríem), sabem que la Joana, el que et deia abans, que potser al viure a Dinamarca pues el danès se'n surt una mica guanyador d'aquesta divisió entre tres, però també sabem que quan venim allà, baixem, pues és un cop de gas, no?, de... i aleshores jo recomanaria (però si jo no canviaria de nosaltres perquè ho fem així, no?) però recomanaria o faria entendre a les altres gents: "Ei, aprofiteu els viatges com a... no cal que ho fem òbviament perquè passarà igualment, no?, però

com a excuses de millora o possibilitats de millora o de aprofundiment de la llengua". Perquè bueno, pues això, perquè passarà encara que no vulguis, no? Però sí ser conscient, saps?

Berta: Sí, sí, mhm.

Oriol: Tenim uns amics que ells dos són catalanoparlants, els hi parlen en català als nens, viuen aquí a Dinamarca, els nens no sé què tan bé parlen en castellà, però sí que, per exemple, em sembla que ella va venir a parir a Barcelona i aleshores, per exemple, quan va néixer la segona, van baixar durant uns mesos, van fer la baixa aquí i aleshores el nen va estar-se un temps, el gran, va estar-se un temps anant a l'escola aquí i tal, i va dir "ostres, és que va millorar molt o va...", no?, "va aprendre molt el català i el castellà en aquells mesos que van estar aquí", doncs val la pena aprofitar aquestes coses. Ja et dic, que passen igualment, però sí, ho recomanaria.

Berta: Súper. Doncs moltíssimes gràcies pel teu temps, ha estat genial.

Oriol: A tu! Si necessites qualsevol cosa, estem en contacte. Fins aviat!

Berta: Adéu!

Entrevista Dèlia Caballero Calvo i Marina Lleonart Calvo

1. INICIS I PRESA DE DECISIONS: ABANS O DURANT EL NAIXEMENT / PRIMERS MESOS

1.1. Situació i context lingüístic a casa. Com va sorgir la decisió de parlar diverses llengües a l'infant?

Dèlia: En el nostre cas és això. L'anglès és l'idioma que parlem nosaltres dos a ell directament. A vegades sí. Si jo estic tenint una conversa amb ell i jo vull assegurar-me que en Peter entendrà el que li estic dient a en Marc, a vegades sí que "Okay Marc, now we're going to put the jacket and the shoes on". Sí que ho faig, però en realitat en Peter m'entén molt bé en català. Però jo miro en Marc i només puc pensar "català". En Peter fa molt bé l'esforç de parlar-li sempre en alemany. Al principi li costava quan era molt bebè perquè era com raro parlar en alemany o en català, o és igual en qualsevol idioma. És com que l'idioma no era l'anglès, sembla una tonteria, però la Laika [la seva gossa] sempre li hem parlat en anglès. És com: fills = anglès. I jo li vaig ser molt insistent amb què en Peter mantingués l'alemany i ho té súper integrat perquè tenim una amiga de l'escola que és d'Estònia i ella sempre em mira i diu: "No sé com ho fas perquè és que jo no sé parlar en estonià al meu fill, perquè clar, el pare li parla català i jo també li acabo parlant en català, encara que el parli malament". O sigui que en aquest sentit, jo gairebé sempre català, en Peter gairebé sempre alemany. Algunes vegades, quan estem en context familiar, surt l'anglès i entre en Peter i jo sempre l'anglès. Amb el castellà, de moment no ha tingut cap contacte i quan li posem alguna cosa d'entreteniment —música, llibres— intento que sigui en anglès per potenciar la llengua que és més fluixa.

Berta: Així que el castellà encara no ha entrat, oi? Pensava que hauria entrat per algun lloc.

Dèlia: Doncs no, i de fet m'ha passat que quan li ha caigut algun llibre a les mans en castellà i tal, li explico en català, perquè algú dintre meu pensa "ai, pobret", tot i que teòricament sé que li aniria superbé i que quants més idiomes millor. És com que penso que ja fa molt esforç.

Berta: Però ja li arribarà el moment. Si sap el català, el castellà no li costarà gens.

Marina: Segur. Però quanta gent aquí, catalanoparlants a casa, un pare ha fet l'esforç de parlar en castellà i hem deixat d'aprendre castellà? O sigui, en el context escolar en què estarà en Rai, l'aprendrà. N'aprendrà.

Berta: El problema serà el català sempre.

Marina: Jo vaig marxar tota la meva vida [als Estats Units] i només el fet de tenir les arrels aquí i venir de tant en tant, el "chapucejava", però parlava castellà. Ara és veritat que parlo molt castellà a la feina i amb la família. Els meus sogres són castellanoparlants i sempre parlo castellà.

Dèlia: I no ha sigut un problema perquè ja ho tenies. I perquè és un idioma que no és xinès.

Marina: Jo crec que a casa, introduir un idioma que no ens surt naturalment és molt complicat i molt poc genuí. A no ser que exactament et dediquis a fer classes. Però clar, tampoc es tracta a casa de fer lliçons.

Dèlia: És que és una mica el castellà eh… li tinc una miqueta de mania. En canvi l'anglès, endavant.

Marina: Jo igual. I l'Albert, que és castellanoparlant i ha crescut parlant castellà, tampoc li pot parlar en castellà a en Rai. Però té els avis que li parlen castellà. Llavors nosaltres, els idiomes a casa són

anglès, català i castellà. No en tenim un quart igual que la Dèlia, però vull dir que vosaltres podríeu tenir un quart. Llavors, l'Albert i jo, tot i que els dos hem crescut en famílies catalanoparlants, ens vam conèixer a la feina i entre nosaltres vam crear un vincle en anglès. Llavors el nostre idioma principal sempre ha sigut l'anglès i el català. Nosaltres realment no tenim tan fix com tu i en Peter predominantment en anglès. Realment barregem molt i depèn molt del context i situació en què estem. Qui està en el nostre entorn? De què estem parlant? Per mi, tot el que és més emocional sempre m'ha sortit més en català, suposo perquè és el vincle amb la meva mare, i tot el que és més de negocis, temes seriosos, estratègics, logístics, em surt en anglès.

Marina: Llavors, quan va néixer en Rai, la intenció —com diu la Dèlia— era que jo fos qui parlava en anglès amb en Rai perquè representa que és la meva llengua materna.

Dèlia: Perquè tens un accent molt clar.

Berta: Clar.

Marina: És que he estat vivint a fora quasi tota la vida, he estudiat, els meus amics han estat en anglès. Però va néixer en Rai, el vaig mirar i vaig pensar: "Dir-li 'I love you' seria com parlar-li en xinès". De sobte, era una paraula sense significat. Llavors què passa? Que realment crec que a mi em surt parlar en català amb en Rai. És la forma amb què més connectem. I és la forma amb què més m'ha arribat a entendre. Llavors què passa? Que és un peix que es mossega la cua. Al llarg dels dos anys-dos anys i mig, ara que m'entén en català, parlar-li en anglès em costa molt. Per què? Perquè és com retrocedir un any enrere a nivell de vocabulari. Però l'Albert, per altra banda, que és molt més objectiu en aquest espai, ell des que en Rai és petit consistentment li ha parlat en anglès i ha picat pedra. Em deia: "A mi em costa vincular, però ara ja vinculo perquè he fet l'esforç de només parlar en anglès". I és veritat que l'Albert potser no és la cosa més respectuosa, però li diu: "I'm sorry, I don't understand you when you speak in Catalan, please say it in English". I jo li dic "no li facis això, pobre, està patint". Però ell diu que és l'única manera que realment faci l'esforç i no vagi a allò que li és més fàcil ara mateix i que realment entengui que és igual d'important el català a nivell d'expressió, que no només és per escoltar, sinó també per parlar. I ara que veig que en Rai respon més a l'Albert en anglès, m'està començant a sortir més parlar en anglès. Llavors si mai mira algun vídeo o algun tros de *cartoons*, sempre serà en anglès. I estic intentant també que la llibreria sigui predominantment en anglès. És veritat que, com que estem aquí, quasi tots els llibres que ens han regalat han sigut en català, però els que estic comprant —i de fet el que vam comentar el diumenge, uns llibres bastant guais que m'ha ensenyat la Dèlia— que tots siguin en anglès.

Berta: Realment que el seu entorn vagi sent més predominantment en anglès, perquè aquí al final el català el tindrà i el castellà.

Marina: Sí. I el castellà ve per part dels meus sogres, que només li parlen en castellà. Ell ho entén perfectament i ara sap que, en l'entorn on estan ells, diu "rojo", "amarillo". Coses súper bàsiques, però les diu en castellà. Llavors realment té el vocabulari, no pot fer frases en castellà encara, de fet no l'he sentit mai fer cap frase. Llavors, a nivell de vocabulari i llengua, està 100% en català, és el més avançat. L'anglès ara comença a arrencar amb bastanta més força i comença a fer frases. I el castellà? Jo crec que vindrà amb els anys.

1.2. Hi havia alguna preocupació inicial pel fet que aprengués més d'una llengua?

Marina: El que hem comentat, que anés enrere, però alhora com que saps els beneficis i que en tots els casos es tira endavant i no pas enrere, al final al llarg de la vida no hi ha cap problema.

Dèlia: A mi també em preocupava el tema de l'accent de l'anglès. Nosaltres, tots dos, no som nadius en anglès i, per molt que parlem bé, sí que fem errors i moltes vegades barregem les llengües en una mateixa frase perquè hi ha temes que parlem... No sé, per exemple, una tonteria, però la paraula *xirivia*, com que en Peter no l'havia vist mai, no sabia la paraula en alemany. Doncs sempre que parlem en anglès i surt aquesta paraula, de sobte diem "no sé què xirivia". I això amb moltes coses. Hi ha una paraula o una frase que sempre va amb el mateix idioma, independentment de l'idioma de la frase. I no volia que en Marc integrés això, però alhora és la realitat, i això també ho fem molt els catalanoparlants amb el castellà. Que de cop deixes anar una frase en castellà. I en Peter no ho entenia i li deia: "quan deixis anar una frase en castellà és com que estàs fent broma". I em deia: "però per què fas broma en castellà?" Doncs no ho sé. És com si jo digués ara de sobte "vamos al lío".

Berta: És *code-switching*. I ara cada cop ho fem més, fins i tot ho fem en anglès. Que si el "FOMO", el "ghosting", etc.

Marina: Exacte. A mi també em va costar el tema de ser puristes i a vegades l'Albert jo el corregeixo i em diu: "Marina, és que jo no sóc natiu. L'anglès l'he après a partir de la uni". L'Albert havia suspès anglès tota la seva vida i, per tal d'aprendre, va dir "faré la meva carrera en anglès". I va estar el primer semestre ofegat perquè escrivia *essays*, matemàtiques en anglès... Era com "uau". Però va ser la seva manera.

Dèlia: Jo amb això de ser purista, intento dir-li quan s'està a punt de caure: "compte! Ves amb compte", però després ell veu un nen i fa "cuidado". I dic "d'on ho ha après això?". Doncs a l'escola, o perquè la gent diu "cuidado" i ja està.

Marina: Amb el *pesado*. El meu fill està amb el "mama pesado".

Dèlia: Sí que li diu *pesado*.

Marina: Sí, perquè jo li vaig dir una vegada a l'Albert fa cinc mesos. Cinc mesos! I de broma. I s'hi ha agafat com si li anés la vida. I no sé si a l'escola també ho diu perquè vaig sentir una companya que ho deia, però jo crec que ve d'aquella situació perquè realment jo vaig dir això i ara és tot el dia.

2. PRIMERES ETAPES DEL LLENGUATGE: INICI DEL DESENVOLUPAMENT ORAL

2.1. Com recordeu l'inici del llenguatge oral (sons, paraules, frases)?

Dèlia: En Marc considero que va començar bastant normal, va començar a fer els típics sorolls que feien tots els altres nens i molt tot en català, perquè també en aquell moment en Peter treballava. Jo estava sempre amb ell a casa. Llavors se sentia molt més el català que el que sent ara; ara és bastant 60% alemany i 40% català. Però sí, la quantitat de temps que passa amb cadascú. Llavors sí que potser va anar una miqueta més lenta la progressió. Els altres nens potser amb quatre mesos van passar de dir sons a paraules i ell va estar més temps en sons. Després més temps en paraules soles. Va començar més tard a fer frases més llargues. I ara hi ha altres nens que tenen sis o set mesos menys que ell i estan al mateix nivell de frases en català.

Marina: Jo també bastant. I no sé si és una cosa en particular d'en Rai o "gràcies a" tenir tants idiomes, però s'encalla molt en algunes frases. Comença "a-a-a-a..." i de cop diu "Mama, no puc parlar". I això li passa molt. Llavors no sé si això és perquè està intentant escollir l'idioma o perquè li deu anar més ràpid el cervell que la boca.

Dèlia: Això també li passa a en Marc. Jo li repeteixo molt, per intentar ordenar el que ell ha intentat dir. I de fet, si diu alguna cosa i jo no l'he entès i no li repeteixo, m'ho torna a dir. Com dient "mama, no m'has escoltat".

Marina: En Rai igual, exactament igual. O sigui, diu alguna cosa i jo només faig que sí amb el cap i em diu "no escoltes". I li he de repetir: "sí carinyo, m'has dit no sé què, oi?" "Sí". En Rai va començar a parlar amb moltes onomatopeies. La seva primera paraula va ser "brup-brup", que era un cotxe, i a dia d'avui encara diu el "brup-brup" i li he de dir "Rai, és un cotxe" i em diu "no, brup-brup". I encara estem en el tema. I és que això sí que a vegades penso "és raro, té el vocabulari, però li surt més natural dir-ho amb onomatopeies".

Dèlia: Però és normal. Molts nens diuen "uau-uau", i ja diran "gos".

Marina: Vull pensar que sí, però clar, mai saps què és causa del multilingüisme o què és normal.

Dèlia: Clar, perquè no tenim un punt de comparació.

Berta: Sí, és que una cosa que estic estudiant també és el tema dels mites dels infants multilingües. A vegades la gent diu que és perjudicial perquè poden "generar un quequeig". I l'altre dia m'explicava la professora que hi ha una explicació neurològica a aquest tema de què els costa arrencar les paraules. Que hi ha unes zones limítrofes dins del cervell: tens la zona del català i tens la zona del castellà, però no estan 100% en contacte, sinó que hi ha un espai aquí al mig. I és el moment aquest que diuen "he d'escollir entre dos" o fins i tot, en el cas dels vostres nens, entre tres. I estan just en aquest entremig i s'han de posicionar. I és una cosa que fins i tot com a adults ens costa.

Dèlia: Clar, a mi em sap greu quan, per exemple, si està només amb el seu pare passant un dia i jo sé que ell té activat l'alemany i tal, i quan està amb mi el català. Però quan estem en context de, per exemple, aquests dies que hi ha la mare d'en Peter, tota l'estona en una mateixa taula de sopar hi ha català, anglès i alemany tota l'estona. I em sap greu per això, perquè a mi em costa fer el *switch* i ho faig perquè estic molt acostumada, però pobret, té dos anys.

Berta: Se'ls ha de donar temps.

Marina: I crec que estan practicant *code-switching* i que això ho faran servir en el seu futur, és una habilitat que tindran. I és que s'està generant això. No em preocupa gens el tartamudeig. És més, si tartamudegés, ho abordaríem com qualsevol persona que tartamudeja, aprenent un idioma o quatre o deu. Jo parlo bastants idiomes i no tartamudejo. La Dèlia no tartamudeja. El que a vegades em costa, i no sé si té una explicació en els nostres cervells, és la traducció simultània. A mi és gairebé impossible. A mi em dius "com es diu això en anglès ara?" i per molt que ho digui cada dia, el meu cervell no sap traduir. Llavors això a vegades em genera molta angoixa en el moment de "et prometo que sé parlar anglès, però no et sé dir gos en anglès".

2.2. Hi ha hagut etapes de silenci, regressió o canvis sobtats en qualsevol de les llengües?

Dèlia: Jo noto molt que quan hi ha un input que s'accelera, quan per exemple ve la iaia d'Alemanya, l'alemany puja molt, que després es torna a equilibrar amb el català. Però això de regressió jo no ho he notat.

Marina: Jo tampoc. Jo el mateix, quan hi ha una exposició més intensa de l'anglès sento que avança molt ràpid. Al desembre vam anar als Estats Units, en Rai allà de cop parlava anglès i l'Albert i jo pensàvem "uau, quina passada". I ara el meu germà, que viu als Estats Units i ve d'aquí unes setmanes, li vam remarcar molt que sobretot només li parlés anglès a en Rai. A la meva mare no li surt perquè no li surt parlar en català, només li parla en anglès. És curiós perquè, en canvi, a mi sí que em parla sobretot en català.

2.3. Heu detectat algun obstacle o dificultat en aquestes primeres etapes?

Marina: Potser el neguit que deia la Dèlia de pensar "òstres, veig companys que tenen molta més eloqüència a l'hora de parlar, que estructuren frases molt més complexes, amb més vocabulari". Per exemple, a vegades ens comparem amb una nena que als sis o vuit mesos feia frases. Però clar, no podem comparar amb això. Per exemple, en Rai és molt habilidós amb una altra cosa, com anar amb bici. Llavors a vegades em genera neguit, però no diria que és més meu que seu, perquè després la mestra em diu: "No, no, però el que en Rai té és que tu parles amb ell i té molta estratègia mental. I raona molt." Tal com un altre potser parla molt i et diu "això és de color vermell" i no sé què, en Rai pensa molt. I això, tot i que no ho sap expressar, és molt conscient de tot el que passa i tot el que fa. No sé si ve de tenir més idiomes. Quan fa alguna cosa que no ens agrada, ell és perfectament conscient i ens ho pot explicar. O sigui, no cal fer un procés de "Rai, això no està bé...". No. Ell directament diu "sí, ho sento". I moltes vegades té molta estratègia emocional amb el seu entorn. Amb si algú necessita alguna cosa, si vol una joguina sap com gestionar una mica la situació per aconseguir aquest objectiu, que tot això al final són estratègies de pensament. I diu que això sí que ho té molt desenvolupat. No sé si té res a veure amb estar exposat a diferents idiomes, però bé.

Berta: Segur que sí. Al final, si tu estàs a l'escoleta deu minuts, ja veus que cada nen és un món i que hi ha nens que fan una explosió del desenvolupament psicomotriu, però en canvi a nivell oral van una mica enrere i després pugen i després tornen a equilibrar-se, etc. No és lineal. Hi ha infants que no necessiten encara l'ús de les paraules, o potser no et construeixen una frase llarguíssima, però sí que veus que són molt conscients del que està passant, del que fan.

Marina: Sí, i jo faig molta reflexió de com puc ajudar de la millor manera al desenvolupament d'en Rai. Dins de les teves facultats i coneixements. Acompanyar això és com un gran honor. És un privilegi. I també fa molt de respecte. Perquè et sents molt responsable de com aportes les millors condicions. Com tu et treus els teus neguits, però això va molt més enllà. Això ja és criança.

3. DESENVOLUPAMENT I EVOLUCIÓ: QUAN EL LLENGUATGE JA ES VA CONSOLIDANT

3.1. Heu observat diferències en les seves habilitats comunicatives entre les diferents llengües?

Marina: Hi ha una educadora a l'escoleta que en teoria sempre els parla en anglès i fan espais en anglès, tenen el Bobby, que és un nino que els divendres fa com dues hores. En Bobby ve a explicar contes en anglès, els parla en anglès, fan una activitat de colors en anglès. I en teoria totes les salutacions les fan en anglès. Però l'únic que m'han dit així notable és que quan estan fent l'activitat en anglès pot aprofundir molt més. I això sí que m'ho han dit: "Ostres, és que ho entén tot". No té cap problema en entendre. Potser aquí se'l veu implicat, no sé si més o menys que altres a nivell d'implicació, però a nivell de comprensió sí que veuen que pot gaudir bastant de l'activitat perquè no hi ha una barrera lingüística. Perquè és el mateix tipus d'exposició de vocabulari que el que tindria a casa. Estem parlant de colors, animals, entre d'altres. Això ho estic veient ara que està arribant als tres anys. L'anglès l'entén molt i avui li estava llegint una història en anglès on és un tren que ha d'anar portant paquets de Nadal a diferents pobles per on va aquest tren. I ell m'anava dient el vocabulari que apareixia. Llavors veus que és capaç, en el moment *in situ*, d'entendre una paraula que potser no ha sentit mai. I això ho estic notant molt, té prou base com per desenvolupar-se activament en aquest idioma. I això ho estic notant ara que, ha trigat, però estem començant a veure els fruits del multilingüisme. Estem començant a veure materialment l'esforç que ha fet, en aquest cas l'Albert, de seriositat amb el tema de l'anglès. Però bé.

Berta: I tampoc ha trigat tant, eh? Jo he vist molts infants que amb tres anys en prou feines parlen, o diuen paraules comptades.

Marina: Sí, però aquí hi ha d'haver molt de desenvolupament emocional de no ho sé, no sé per què, perquè a vegades hi ha aquests endarreriments tan bèsties de la parla.

Berta: Hi ha moltes causes. Pot ser emocional, pot ser una baixa estimulació des de casa. Pot ser que, a vegades, des de casa hi hagi la por que creixin.

Marina: Psicologia de la família. La mirada sistèmica.

Dèlia: Jo deia que el català l'entén el 95%. L'alemany, el 80%, i l'anglès no ho sé perquè no li dirigim a ell la llengua. Però el que vaig dir que sí, que sembla que va integrant coses. Però a l'hora de parlar-ho és 90% català. Sí que és veritat que una de les primeres paraules que va dir era "Auto", cotxe en alemany.

Berta: I creus que té a veure amb la quantitat de temps que passa amb tu versus el que passa amb en Peter?

Dèlia: Devia ser o que és més fàcil que "cotxe" i va dir "m'agafo a aquesta paraula", o que en un context molt clar va sentir que el papa li deia això i va ser la paraula. En canvi, a l'hora de parlar sí que és 90% català. Sempre, és clar, perquè el seu context de mare, entorn, escoleta, avis d'aquí, amics... Clar, no hi ha punt de comparació amb el seu input d'alemany. Per això jo m'ho vaig plantejar: que a mi no em necessita com a font del català. Jo li podria parlar alemany, però no em surt natural.

3.2. Hi ha hagut canvis en l'ús de les llengües al llarg del temps?

Dèlia: No. Sí que jo al principi vaig ser molt estricta amb en Peter perquè li parlés alemany. I llavors va fer un clic. Al principi, bé, de fet tampoc no parlava gaire quan era bebè. Jo també li deia que li parlés. I a ell se li feia estrany parlar-li amb només un mes de vida. Perquè als homes els costa molt més aquestes coses. És clar que no t'entendrà, però és anar agafant també la fonologia. I des d'aquest moment ha sigut sempre cadascú el mateix idioma.

4. FENÒMENS INTERLINGÜÍSTICS (FUNCIONAMENT ACTUAL DEL SISTEMA LINGÜÍSTIC)

4.1. Barreja llengües? En quines situacions?

Dèlia: Ho fa cada vegada més. Fins fa poc era molt 100% català. Les últimes setmanes comença a fer frases en català, però de sobte parla en alemany. Ara hi ha paraules que sempre les diu en alemany, inclús a mi. Quan llegim un llibre que li agrada molt, que és en anglès, sempre li llegim en anglès tots dos i llavors ja comença a repetir. I llavors diu "bird" i sempre sap que allò és un *bird*. I a més comença a verbalitzar "en alemany es diu així, en català es diu així". Quan nosaltres li dèiem "ara vindrà la Uma uns dies i amb la Uma només podem parlar alemany", ell deia "no, jo parlo català". Ell ja comença a entendre que hi ha llengües, que cadascú en parla de diferents. I aquest encreuament jo crec que cada vegada el veurem més, que s'anirà intensificant a mesura que el vocabulari s'expandeixi, perquè encara no parla molt. I després suposo que arribarà un moment que començarà a compartimentalitzar.

Marina: De vegades. No et sabria dir quines en concret, però quan veig que no m'entén, al final cedeixo i canvio d'idioma. Però no hi ha com "no, sempre diem aquesta paraula". No, no. De fet intento evitar-ho o, com deia la Dèlia, intentem no fer-ho, però a vegades et surt naturalment.

4.2. Utilitza paraules específiques d'una llengua quan parla una altra?

Dèlia: Sí, clar. Sobretot les paraules que relaciona molt amb un context específic. Per exemple *bird*, o *Auto*. I també perquè hi ha paraules que les aprèn primer en un idioma concret i aquella és la seva paraula.

Marina: Sí. I també crec que hi ha paraules que nosaltres mateixes reforcem sense adonar-nos-en. O coses que diem molt sovint en un idioma concret i llavors ell les integra així.

4.3. A nivell fonològic, és capaç de canviar la pronunciació en funció de la llengua? Té dificultats amb algun so?

Marina: En Rai crec que té una mica de dificultat amb la S.

Berta: És normalíssim. Les erres, les esses, les eles... aquests sons els acaben aprenent i passa amb molts infants.

Marina: Doncs sí que li canvia el timbre de la veu quan canvia d'idioma. En català és molt més aguda, i en canvi quan parla anglès li surt més greu. Potser també és perquè tenim accent americà. Però de la mateixa manera que a mi em canvia també el to de veu.

Berta: I la melodia.

Marina: Sí, canvia totalment fonèticament. És bastant graciós.

Dèlia: Jo crec que amb alguns sons alemanys sí. Li costa pronunciar les paraules en alemany. Això m'ha semblat curiós, la veritat, perquè vaig pensar que si un nen petit que està aprenent els dos idiomes de forma nativa li seria igual fer els sons d'una llengua que els de l'altra. Doncs sembla que té el català com la seva llengua i la resta... no sé si això també anirà canviant, però li costa. Les paraules alemanyes tenen moltes consonants seguides, són molt llargues i ell les divideix. Però això també ho fa en català, a vegades amb paraules llargues, i a vegades només diu l'última síl·laba, que suposo que és el que se'ls queda. I amb l'anglès també crec que la fonètica la té bastant catalana.

Berta: Bé, és normal. A la carrera sempre ens diuen que el català, sobretot els sons de la erra sorda, la ella, la essa... Tot això, si un infant amb tres i fins i tot quatre o cinc anys no els sap pronunciar perfectament, no és cap problema.

Dèlia: Sí que fa el ceceig.

Berta: És normal.

Dèlia: Però ho ha anat afinant també. Per exemple, en Marc va començar dient "ti" en comptes de "sí", i a poc a poc ell sol ara ja diu "sí".

4.4. Creieu que entén clarament la diferència entre llengües?

Marina: Cent per cent. És a dir, els avis, quan sap una paraula en castellà, els la diu en castellà. Un dia vam fer una prova perquè tenim uns amics també holandesos bilingües i vam fer com una prova. Els vam fer dir una cosa en català i després en holandès o en castellà, i després en anglès. I això fa sis mesos i era completament capaç de dir cada paraula amb les tres llengües molt ràpidament. És a dir, té diferència idiomàtica. Totalment. I dins el context amb qui parla també es veu molt guai.

Dèlia: Sí, ja ho entén molt bé. A l'hora de dirigir-se no, ell segueix parlant a en Peter en català, però perquè és l'únic que sap fer. Però en canvi sap que la mare d'en Peter només entén i parla alemany. El que passa és que, com que no té encara el vocabulari per fer frases en alemany, doncs no les fa. Però jo analitzo la manera que li parla en català a la seva àvia i ell se n'està adonant que no l'entén, però no pot fer una altra cosa. Pobret, està en aquest impàs.

Berta: Clar, que n'és conscient, però tampoc no té les eines per fer-ho diferent.

Dèlia: Sí, sí, sí, perquè noto que comença la frase i mica en mica és com que comença a apagar-se la frase, com dient "és igual, deixem-ho córrer".

5. ENTORN I SUPORT: FACTORS EXTERNS AL LLARG DE TOT EL PROCÉS

5.1. Quin paper han tingut i tenen els llibres, cançons o jocs en cada llengua en aquest aprenentatge oral?

Marina: A casa estem intentant que quasi tot el que és oci sigui en anglès i ho intentem. És veritat que quan hi ha amics o quan em despisto, jo sobretot, acaba sent en català. Si hi ha algun llibre en català, que el context és cultural català —per exemple el de la Festa Major— és en català i l'explicaré en català, perquè la Festa Major és una cosa que aquí se celebra i als Estats Units no.

Berta: Sant Jordi, el tió…

Marina: Sí, totes aquestes coses que tenen context cultural les faig en l'idioma de la cultura. De la mateixa manera, si parlés de *Thanksgiving* li explicaria en anglès. Però el que és general intento explicar contes en anglès. Estic intentant també fomentar més el joc en anglès perquè crec que és com pot arribar a arrencar una mica més. La televisió no la posem gaire, però és veritat que els dies que està malalt li poso vint minuts d'alguna pel·lícula o alguns dibuixos en anglès.

Dèlia: M'he trobat que jo he volgut posar tots aquests inputs en anglès o en alemany. Jo li posava moltes cançons en alemany, però d'altra banda l'entorn ha tingut força i els meus pares li han posat coses en català. A l'escoleta totes les cançons que els posen són en català. Llavors me les canta i em demana que li posi la cançó del *Pica-soques*. És com anar una mica a contracorrent, contra el que la naturalesa m'està portant i a vegades sento que estem posant-ho una mica amb calçador. Ara li poso el *Mic* perquè li agrada molt el *Mic* i llavors penso "ai, ai, ai, que no li estic posant prou anglès". Però també el que deies, la cultura. O sigui, tots els llibres de Sant Jordi, llibres de Nadal, els *Patufets*… Tot això també vull que ho tingui i ha de ser en català. Ara també li hem donat llibres culturals en alemany que expliquen les seves tradicions. Però sí, llibres tenim en els tres idiomes, cançons també. Escolta tres idiomes. Això sí, quan em poso un vídeo qualsevol, tot i que li poso molt poc, només en el cotxe quan és una mica drama, sempre és en anglès. Perquè com que aquí sí que no té input que a l'escola mirin res, ja sé que és una cosa totalment desvinculada d'un context. I els meus pares també, quan li han posat la *Chloe*, també és en anglès.

5.2. Com reaccioneu quan barreja llengües o comet errors?

Marina: Doncs l'Albert és una mica més bèstia en plan "no t'entenc, anem a repetir-ho". I jo en canvi faig "sí, exacte. En català és això i en anglès és això". Però segons el que em dieu intentaré canviar i simplement directament "this is that". Però quan començo una conversa en anglès sí que intento sempre dir-li "we're speaking English now, Rai", per entrar en el canvi d'idioma. Oferir el context, perquè al final és això: no s'està equivocant.

Berta: Clar, semànticament al final tu li has demanat una cosa i et diu *peix* en comptes de *fish*, però el concepte és correcte.

Dèlia: No corregim. Però sí que ara volem posar una mica més el focus en repetir-li en alemany perquè ell repeteixi en alemany. Fa una frase en català i de cop diu una cosa en alemany, jo li dic "sí, és un cotxe". Correcció sense correcció, simplement dir-ho i reconèixer que ho està dient bé.

5.3. L'escola ha fet algun comentari sobre el seu llenguatge?

Marina: No, el que dèiem, que simplement es pot integrar molt més quan fan les sessions en anglès. I les activitats en anglès.

Dèlia: Doncs mira, tenim hora la setmana que ve amb elles i és una de les coses que els volia preguntar. No m'han fet mai cap comentari. Sempre em diuen que ell s'expressa bé, que l'entenen bé. Que tot és en català. El problema seria si ens mudem a Alemanya, que de fet ens ho hem plantejat en algun moment de tornar cap allà. Com seria llavors la reintroducció? Seria tot un altre tema. De fet, com ho fan els nouvinguts?

Berta: Molt de vincle amb la mestra al principi, molt de suport, molt d'acompanyament, llenguatge no verbal fins que arriba un punt en què aprenen molt ràpid. És immersió.

6. SITUACIÓ ACTUAL I VALORACIÓ

6.1. Quins avantatges creieu que té el plurilingüisme per al vostre infant?

Marina: També ho hem parlat abans.

Dèlia: Bé, evidentment que tindrà més llengües natives i que no li costaran esforç, totes les portes que li pot obrir, tant a nivell d'estudis com simplement el viatjar i també l'agilitat mental que jo crec que això dóna amb altres aspectes que no tenen res a veure.

6.2. Recomanaríeu aquesta experiència a altres famílies?

Marina: I tant, i més si és natural. Jo no ho evitaria. Moltes vegades he sentit adults de la nostra edat dir "ostres, jo estic una mica arrepentit i enfadat amb els meus pares per no haver parlat el seu idioma matern". De vegades, moltes primeres generacions —sobretot als Estats Units, per exemple, i de països castellanoparlants— han parlat sempre en anglès, tot i ser d'algun lloc on sempre han parlat castellà, per integrar-se culturalment. I no els fas un favor perquè perden una oportunitat que després, ja com a adults, no poden aprendre l'idioma de la mateixa manera. I això he sentit molta gent que se'n penedeix. I és com, sentint aquest *feedback* ja d'adults del meu entorn, saber que si tu tens l'oportunitat, aprofita. Però si és una cosa que ha de destrossar el sistema familiar, tampoc ho veig necessari. Llavors sí, si és una cosa que us surt naturalment o sense estressar el sistema familiar i es pot fer, genial.

Dèlia: Cent per cent. Inclús m'agradaria treure'm la por de "quantes més millor", perquè com que ho sé de forma objectiva, ho sé, però em fa molta cosa que s'exposi al castellà i que acabi sortint en detriment d'en Marc. Em fa molta cosa que s'exposi al castellà perquè no es pensi que el món és hostil. No sé com dir-ho, com que no es pensi que "no té cap sentit que aprengui idiomes, perquè cada persona amb qui parla parla un idioma diferent i així no em puc comunicar". Aquesta sensació desesperant.

Berta: Jo et diria que en el cas del castellà no et posis pressió perquè l'aprendrà.

Dèlia: Sí. Però vaja, que fent una balança total i pensant fredament, és una oportunitat màgica per a tots els que estem involucrats en aquest multilingüisme, i especialment ell.